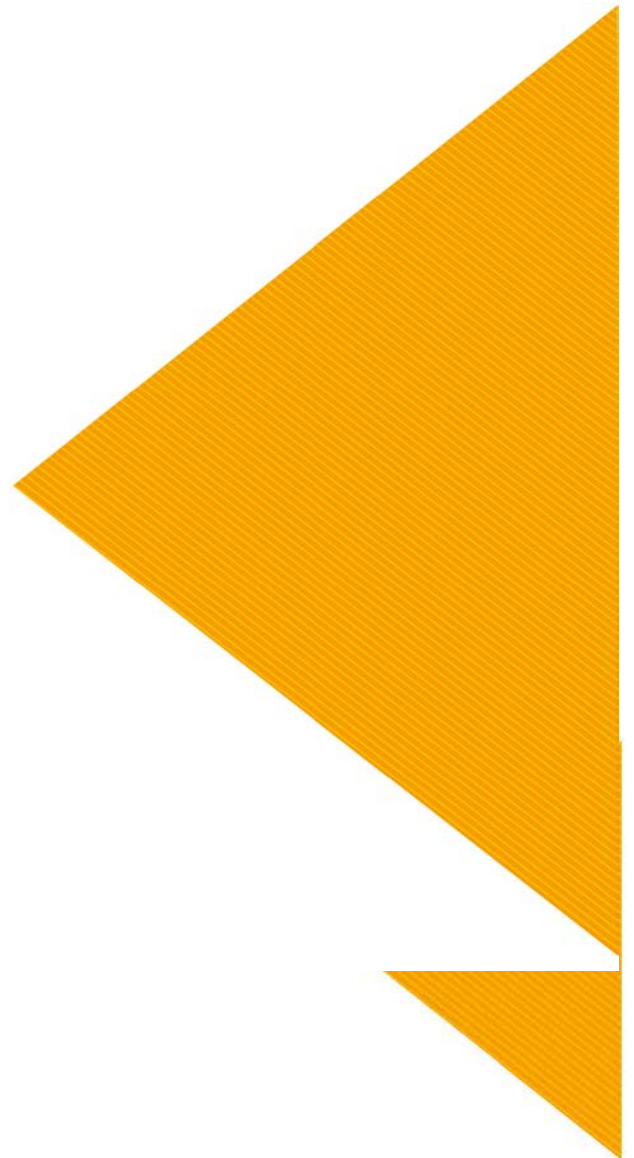

OMISTAJAT OSAKEYHTIÖN ORGANISAATIOHENKILÖINÄ

SELVITYS 13/2017

Harmaan talouden selvitysyksikkö		Julkaisuaika 27.6.2017	
Tekijät: Analyytikko Seppo Sannikka Asiantuntija Olavi Kärkkäinen		Julkisuus Julkinen	
Julkaisun nimi Omistajat osakeyhtiön organisaatiohenkilöinä			
Julkaisutapa Sähköinen		Sivuja 25	Liitteitä
Lisätietoja medialle: Johtaja Janne Marttinen, puh. 029 512 6066 Apulaisjohtaja Marko Niemelä, puh. 029 512 6070 Muut yhteydenotot htsy@vero.fi tai www.harmaatalous.fi/Asiakaspalvelu			
Velvoitteidenhoitoselvityksen voi pyytää ilmiöselvityksessä kuvatun ryhmän perusteella (Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä (1207/2010) 5:3 §)			

TIIVISTELMÄ

Yrityksen organisaatiohenkilöpiirin muodostavat kaupparekisteriin merkityt vastuuhenkilöt sekä merkittävät omistajat. Tässä selvityksessä on tutkittu osakeyhtiöiden omistustietoja. Selvityksessä on tutkittu, poikkeavatko osakeyhtiössä pelkästään omistuksen perusteella organisaatiohenkilöasemassa olevat henkilöt ja näiden omistamat yritykset harmaan talouden riskeiltään muista organisaatiohenkilöistä ja näiden yrityksistä.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa omistamisen selvittäminen on tärkeää. Kansainvälisten tutkimusten mukaan osakeyhtiöt, joiden omistussuhteita ei tunneta, ovat yksi merkittävin talousrikosten, korruption, verovilpin ja rahanpesun työvälaineitä.

Suomalainen osakeyhtiö on hyvin pienen piirin omistuksessa. Lähes kaksi kolmasosaa suomalaisista osakeyhtiöistä on yhden henkilön tai suvun omistuksessa. Yritykset omistivat suomalaisista osakeyhtiöistä vain joka kymmenennen.

Vuonna 2012 kaupparekisterissä oli 235 453 osakeyhtiötä, joille oli rekisteröity runsas 230 000 organisaatiohenkilöä. Vajaalla prosentilla yhtiöistä ei ollut tilinpäätöshetkellä voimassa yhtään organisaatiohenkilömääritelmän mukaista vastuuhenkilösuhdetta.

Kohdejoukon yhtiöiden yhtiömuoto oli kaupparekisterissä osakeyhtiö. Aineiston kaikista kaupparekisteriin merkityistä yhtiöistä (235 453) Verohallinnolla oli omistustieto 161 516 yhtiölle (69 %). Omistajatieto puuttui 73 937 yhtiöstä. Omistajien ilmoittamisvelvollisuutta ei ollut 29 348 yhtiöllä (12 %). Ilman omistajatietoa oli 44 548 osakeyhtiötä, joista toimimattomia oli 30 811 ja ilmoitusvelvollisuutensa laiminlyöneitä 13 939.

Pelkästään omistaja asemassa olevia organisaatiohenkilöitä, jotka omistivat itse ja/tai lähipiirinsä kanssa yli 10 prosenttia yhtiön osakekannasta, löytyi selvityksessä hieman yli 42 000. Omistajaorganisaatiohenkilöitä oli 29 398 yrityksessä.

Verohallinnolle ilmoitettujen osakkeiden yhteislukumäärä oli 84 prosentissa tapauksista täysin sama kuin yhtiön kaupparekisteriin merkittyjen osakkeiden lukumäärä eli omistus oli täsmällisesti tiedossa tilinpäätöshetkeltä. Omistajatieto puuttui joka kolmannelta yhtiöltä joko ilmoitusvelvollisuuden puuttumisen tai toimimattomuuden takia.

Yhtiöistä verovelkaisimman joukon muodostivat ne yhtiöt, joista omistajatietoa ei ollut. Näillä yhtiöillä oli verovelkaa 1 207 miljoonaa euroa eli 73 prosenttia yhtiöiden verovelasta. Joukon keskimääräinen verovelka oli myös merkittävästi korkeampi kuin yleensä yhtiöillä eli lähes 60 000 euroa (+36 %).

Eniten verovelkaa on omistajatietonsa ilmoittamisen laiminlyöneistä yrityksistä Verohallinnon rekisterissä passiivisilla sekä veroilmoituksensa laiminlyöneillä. Näiden yhteenlaskettu

verovelka oli 1 107 miljoonaa euroa. Tästä joukosta merkittävän verovelkariskin muodostivat ryhmät "passiivinen" ja "ei veroilmoitusta" yritysjoukot, joiden osuus ilman omistajatietoa olevien osakeyhtiöiden verovelasta on 92 prosenttia.

Vastuuhenkilön henkilökohtainen verovelkaisuus liittyy yritysten verovelkaan siten, että verovelkaisista organisaatiohenkilöistä 41 prosentilla oli vastuuasema verovelkaisessa yhtiössä. Verovelattomista organisaatiohenkilöistä 12 prosentilla oli vastuuasema verovelkaisessa yhtiössä. Verovelat tutkitusti seuraavat organisaatiohenkilöä.

Vain omistajan asemassa olevat organisaatiohenkilöt olivat suhteellisesti harvemmin itse verovelkaisia ja heillä oli vähemmän kytkentöjä verovelkasiin yrityksiin. Lisäksi heidän verovelkansa olivat keskiarvoltaan pieniä.

Avainsanat: hallinta, osakeyhtiö, omistaja, omistus, organisaatiohenkilö, verovelka, kaupparekisteri, Verohallinto, vastuuhenkilö

SISÄLTÖ

1 SELVITYKSEN TARKOITUS	1
1.1 Selvityksen kohdejoukko	1
1.2 Puuttuvien omistajatietojen merkitys.....	1
1.3 Yritysomistuksen kartoitus ja omistajatietojen merkitys	3
2 OSAKEYHTIÖIDEN ORGANISAATIOHENKILÖT	5
2.1 Organisaatiohenkilöt kaupparekisterissä.....	5
VASTUUHENKILÖPIIRIN LAAJUUS.....	6
2.2 Omistajat organisaatiohenkilöinä verohallinnon rekisterissä	7
OSAKEYHTIÖIDEN ILMOITTAMINEN	7
2.3 Kaupparekisteriyhtiöt, joilla ei ollut omistajia	10
VEROHALLINNOLTA PUUTTUVAT OMISTAJATIEDOT	11
2.4 Kaupparekisteriin kirjatun vastuuaseman ja omistajuuden vertailu	12
OMISTAJIEN OMISTAJUUDEN LAATU	13
YHTIÖIDEN OMISTAJUUDEN JAKAUTUMINEN	14
YHTIÖIDEN KOKO JA TOIMIVUUS	15
3 YHTIÖIDEN JA HENKILÖIDEN VEROVELAT SEKÄ KONKURSSIHAVAINNOT	16
3.1 Verovelat omistuspohjan mukaan	17
3.2 Henkilöiden verovelat kansalaisuuden mukaan	21
3.3 Yhtiöiden toiminnan aktiivisuus	22
3.4 Konkurssihavainnot	23
4 YHTEENVETO	24

1 SELVITYKSEN TARKOITUS

Tässä selvityksessä tutkitaan osakeyhtiöiden omistustietoja. Lisäksi selvitetään, kuinka suuri joukko on sellaisia osakeyhtiöiden omistajia, joilla organisaatiohenkilöasema ei perustu kaupparekisteriin merkittyyn vastuuasemaan vaan omaan ja/tai lähipiirin yhteiseen yli 10 prosentin omistussuhteeseen yhtiön osakkeista. Samalla tarkastellaan, poikkeavatko pelkätään omistuksen perusteella organisaatiohenkilöasemassa olevat henkilöt harmaan talouden riskiltään muista organisaatiohenkilöistä ja omistajista sekä poikkeavatko näiden henkilöiden yhtiöt muista yhtiöistä.

Selvityksessä tutkitaan organisaatiohenkilöiden tietojen rekisteröintiä kaupparekisteriin ja vastaavasti Verohallintoon. Rekisteröintitiedoista tutkitaan henkilöiden tunnistettavuutta, eroja eri tietokantojen välillä ja nouseeko jokin erityinen ominaisuus tai riski esiin kohdejoukon yrityksistä tai omistajista.

Selvityksessä on käytetty Verohallinnosta ja kaupparekisteristä saatuja tietoja. Julkiset osakeyhtiöt (OYJ) on jätetty tarkastelun ulkopuolelle. Poiminnat rekistereistä tehtiin kesäelokuussa 2014.

1.1 SELVITYKSEN KOHDEJOUKKO

Selvityksen perusjoukon muodostivat kaupparekisteriin vuonna 2012 merkittynä olleet osakeyhtiöt (yhtiömuoto OY). Kohdejoukkoon kuuluvat myös ne yhtiöt, jotka ovat poistuneet rekisteristä 1.1.2012 jälkeen tai on rekisteröity ennen 1.1.2013.

Selvityksen kohteena olevan organisaatiohenkilöjoukon muodostivat henkilöt, jotka olivat kaupparekisterissä merkittynä organisaatiohenkilösuhteeseen kohdejoukon osakeyhtiöissä ja täyttivät liiketoimintakiellosta annetun lain¹ määritelmän organisaatiohenkilöstä. Organisaatiohenkilösuhteet olivat alkaneet ennen tilikauden loppua ja olivat voimassa tilikauden lopussa tai yhtiön lakatessa.

Omistustiedot on kerätty yhtiöiden antamilta veroilmoituksilta² vuodelta 2012. Osalle yhtiöistä (4 402) organisaatiohenkilöasema jäi määrittämättä, koska käytettävissä ei ollut osakkeiden lukumäärää.

1.2 PUUTTUVIEN OMI STAJATIETOJEN MERKITYS

Rahanpesudirektiivin uudistustyön yhteydessä on todettu, että osakeyhtiöt, joiden omistussuhteita ei tunneta, ovat yksi merkittävin talousrikosten, korruption, verovilpin ja rahanpesun työväline. Yhtiöiden avoimet rekisteritiedot ovat olennainen osa luotettavaa ja tehokasta taloudellisten väärinkäytösten torjuntaa.

Rahanpesudirektiivin³ muutos yhtiöiden omistajuuden läpinäkyvyyden lisäämiseksi (EPNDir (EU) 2015/849) on hyväksytty 20.5.2015.

¹ Laissa Harmaan talouden selvitysyksiköstä määritellään organisaatiohenkilö liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) 2 §:ssä tarkoitetuksi henkilöksi:

(1) yksityinen elinkeinonharjoittaja, jonka harjoittamasta liiketoiminnasta on kirjanpitolaissa (655/1973) säädetty kirjanpitovelvollisuus; 2) avoimen yhtiön yhtiömies, kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies ja eurooppalaisen taloudellisen etuyhtymän henkilöjäsen; sekä 3) se, joka on yhteisön hallituksen jäsenenä tai toimitusjohtajana taikka muussa siihen rinnastettavassa asemassa, samoin kuin se, joka tosiasiallisesti johtaa yhteisön tai säätiön taikka ulkomaisen sivuliikkeen toimintaa taikka hoitaa sen hallintoa.)

tai sellaiseksi omistajaksi, joka yksin tai yhdessä ylenevässä tai alenevassa sukulaissuhteessa olevan henkilön, aviopuolison, rekisteröidyssä parisuhteessa toisen osapuolen tai samassa taloudessa asuvan henkilön kanssa omistaa vähintään 10 prosenttia yhteisön pääomasta tai heillä on vastaava osuus yhteisön äänimäärästä.

² Verohallinnon lomake 6B

Direktiivissä on todettu luonnollisen henkilön tunnistamisesta kohdassa 12:

On tarpeen tunnistaa sellaiset luonnolliset henkilöt, jotka omistavat oikeushenkilön tai joiden määräysvallassa oikeushenkilö on. Tosiasiallisen avoimuuden takaamiseksi jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että soveltamisalaan kuuluu mahdollisimman laaja kirjo oikeushenkilöitä, jotka on muilla mekanismeilla rekisteröity tai perustettu niiden alueelle. Tietty prosenttiosuus osakkeista tai omistusosuus ei kerro automaattisesti tosiasiallista omistajaa ja edunsaajaa, mutta sen olisi kuitenkin oltava yksi niistä todentavista tekijöistä, jotka on otettava huomioon. Jäsenvaltioiden olisi kuitenkin voitava päättää, että pienempi prosenttiosuus voi olla osoituksena omistuksesta tai määräysvallasta.

Direktiivissä on todettu oikeushenkilön omistajan ja edunsaajan tunnistamisesta kohdassa 13:

Tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen olisi tarvittaessa ulotettava oikeushenkilöihin, jotka omistavat muita oikeushenkilöitä, ja ilmoitusvelvollisten olisi otettava selvää luonnollisista henkilöistä, jotka viime kädessä käyttävät omistussuhteeseen perustuvaa tai muunlaista määräysvaltaa asiakkaana olevassa oikeushenkilössä. Muunlaiseen määräysvaltaan voivat muun muassa kuulua konsernitilinpäätösten valmistelussa käytetyt määräysvallan kriteerit, kuten osakassopimus, määräysvallan käyttö tai valta nimittää ylempää johtoa. Joissakin tapauksissa ei ehkä voida tunnistaa luonnollista henkilöä, joka viime kädessä omistaa oikeushenkilön tai käyttää siinä määräysvaltaa. Tällaisissa poikkeustapauksissa ilmoitusvelvolliset voivat, edellyttäen, että kaikki muut tunnistamisen keinot on käytetty ja että epäilykselle ei ole perusteita, pitää ylintä johtoa tosiasiallisena omistajana ja edunsaajana.

Omistajuuden selvittämisen osalta direktiivin 30 artiklassa todetaan, että:

Kohta 1.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että niiden alueelle perustettujen yhteisöjen ja muiden oikeushenkilöiden edellytetään hankkivan riittävät, tarkat ja ajantasaiset tiedot tosiasiallisista omistajistaan ja edunsaajistaan, mukaan lukien yksityiskohtaiset tiedot niiden hallussa olevista omistusosuuksista, ja pitävän niitä yllä.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että näiden yhteisöjen ja muiden oikeushenkilöiden edellytetään antavan ilmoitusvelvollisille laillista omistajaa koskevien tietojen lisäksi tiedot tosiasiallisesta omistajasta ja edunsaajasta ilmoitusvelvollisten toteuttaessa asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä II luvun mukaisesti.

Kohta 3.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 1 kohdassa tarkoitetut tiedot säilytetään kussakin jäsenvaltiossa keskitetyssä rekisterissä, esimerkiksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/101/EY (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/101/EY, annettu 16 päivänä syyskuuta 2009, niiden takeiden yhteensovittamisesta samanveroisiksi, joita jäsenvaltioissa vaaditaan perustamissopimuksen 48 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niiden jäsenten sekä ulkopuolisten etujen suojaamiseksi (EUVL L 258, 1.10.2009, s. 11).) 3 artiklassa tarkoitetussa kaupparekisterissä tai yhtiörekisterissä, tai julkisessa rekisterissä. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle näiden kansallisten mekanismien ominaisuudet. Kyseisen tietokannan sisältämät tosiasiallista omistajaa ja edunsaajaa koskevat tiedot voidaan kerätä kansallisten järjestelmien mukaisesti.

Todellista omistajaa ja edunsaajaa koskevat tiedot: Tarkistetussa direktiivissä ehdotetaan uusia toimia, jotta voidaan selkiyttää todellista omistajaa tai edunsaajaa koskevia tietoja ja parantaa niiden saatavuutta. Siinä vaaditaan, että oikeushenkilöt pitävät yllä tietoja todelli-

³ Anti-money Laundering Directive (AMDL) 2005/60/EY, ehdotus Strasbourg 5.2.2013 COM(2013) 45 final, 2013/0025 (COD), 20.5.2015 voimaan tullut EPNDir (EU) 2015/849 rahoitusjärjestelmän käytön estäminen rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen.

sista omistajistaan ja edunsaajistaan. Tiedot on asetettava sekä toimivaltaisten viranomaisten että ilmoitusvelvollisten saataville. Oikeudellisten järjestelyjen yhteydessä omaisuudenhoitajien on ilmoitettava asemastaan, kun niistä tulee asiakas, minkä lisäksi toimivaltaisten viranomaisten ja ilmoitusvelvollisten saataville on asetettava tiedot todellisesta omistajasta ja edunsaajasta.

1.3 YRITYSOMISTUKSEN KARTOITUS JA OMI STAJATIETOJEN MERKITYS

Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) pitämään kaupparekisteriin merkitään yrityksiä, yhteisöjä ja yksityisiä henkilöitä, jotka harjoittavat elinkeinotoimintaa. Kaupparekisterin alkupe-
räinen tarkoitus on sujuvan ja nopean kaupankäynnin edistäminen sekä oikeus-
varmuuden ja liikevarmuuden tasapainottaminen, aikaansaaminen ja yllä- pitäminen. Näi-
den tavoitteiden kannalta on tärkeää, että vaihdannan kannalta tärkeät tiedot, kuten elin-
keinonharjoittajan edustajan toimivaltaa, kelpoisuutta ja johtohenkilöiden vastuusuhteita
koskevat tiedot ovat julkisia ja helposti saatavissa.⁴

Vuonna 2017 valmistuneessa mietinnössä esitetään seuraavia uudistuksia kaupparekisterin
toimintaan hallitusohjelman mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi:

1. Siirtyminen sähköiseen rekisteritietojen ilmoittamiseen
2. Rekisteröintimenettelyn keventäminen
3. Yrityksen tiedot kysytään vain kerran (tämän jälkeen viranomaisten käytössä)
4. Kerättyjen tietojen käytettävyyden lisääminen
5. Parannetaan rekisterin luotettavuutta ja tietojen ajantasaisuutta

Kauppa- ja teollisuusministeriö on jo vuonna 2001 asetetussa työryhmässä pohtinut omista-
jatietojen merkitystä, käyttöä ja keräämistä Suomessa. Työryhmän mietinnössä⁵ on kartoit-
tettu yritysten omistajatietojen keskitettyä keräämistä ja tietokannan perustamista palve-
lemaan kyseisten tietojen tarvisijoita.

Mietinnön mukaan yritysten omistajarakenteiden tunteminen on talousrikosten ja harmaan
talouden torjumiseksi välttämätöntä. Monimutkaisten yritysjärjestelyjen ymmärtäminen on
tässä keskeisellä sijalla. Omistajatietojen avulla erityisesti monimutkaisiin yritysjärjestelyi-
hin liittyvät taloudelliset kokonaisuudet pystytään selvittämään paremmin. Talousrikosten
jälkikäteisellä valvonnalla ei pystytä saamaan aikaan riittävää viranomaistoiminnan uskotta-
vuutta ja vaikuttavuutta. Tästä syystä voimavaroja on kohdistettava ennalta ehkäisemi-
seen. Yritysomistuksen läpinäkyvyys on yksi merkittävimmistä ennaltaehkäisyn keinoista.
Riittävät omistajatiedot mahdollistavat eri tietokantojen ristiinajon ongelmayritysten ja ris-
kihenkilöiden havaitsemiseksi ajoissa.

Mietinnössä todetaan, että omistajatietoja tarvitsevat kattavasti muun muassa Verohallinto,
poliisi, Tulli ja ulosottoviranomaiset talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaa var-
ten.

Omistajatietoja tarvitaan rikostutkinnassa. Erityisen tärkeää on omistajatietojen saanti osa-
keyhtiöistä, koska osake- tai osakasluettelo ei aina pidetä lainkaan. Omistajatiedot ovat
olennaisia tekijöiden tunnistamiseksi ja rikoshyödyn takaisinsaamiseksi.

Verohallinto tarvitsee yritysten omistajatietoja useisiin perus- ja erityisvalvonnan tarpeisiin.
Tarpeet syntyvät esimerkiksi tuloverotuksen toimittamisessa ja verotarkastuksissa. Omista-
jatietojen perusteella on mahdollista selvittää yrityksen tosiasiallinen toimija sekä yritysten
ja omistajien intressiyhteydet.

⁴ Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja TEM raportteja 23/2017. Linkki:

[https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80011/TEMrap_23_2017_verkkojulkaisu.pdf?sequence=](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80011/TEMrap_23_2017_verkkojulkaisu.pdf?sequence=1)

[1](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80011/TEMrap_23_2017_verkkojulkaisu.pdf?sequence=1)

⁵ Kauppa- ja teollisuusministeriö: Työryhmä- ja toimikuntaraportteja 8/2002

Ulosottoviranomainen tarvitsee yritysten omistajatietoja vastuuasemien selvittämiseen liike-toiminnassa ja omaisuuden määrän kartoittamiseen ulosottoselvityksen laadinnassa ja velallisten omaisuuden jäljittämässä sekä kartoittamisessa.

Tilastokeskuksen tuottamia taloustilastoja hyödynnetään laajasti koko yhteiskunnassa. Julkinen hallinto, elinkeinoelämä ja kansalaiset sekä kansainväliset organisaatiot, kuten Euroopan unioni muodostavat Tilastokeskuksen asiakaskunnan. Tilastokeskus kerää omistajatietoja yritysrekisteriin, konsernirekisteriin sekä käyttää omistajatietoja yritysten rakennetilaston ja muiden tilastojen laadinnassa kansantalouden tilinpidossa. Vähimmäisvaatimus tietojen keruun tiheydelle on kerran vuodessa. Tarve reaaliaikaiselle omistajatietojen päivittämiselle on suuri.

Yritystukia koskevia hakemuksia käsiteltäessä on tarpeen selvittää yritysten omistajatiedot. Tärkeitä ovat muun muassa tiedot siitä, ovatko tukea hakevan yrityksen omistajayritykset mahdollisesti jo aiemmin hakeneet tai saaneet yritystukia.

Valtiontuet yrityksille ovat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEUT) artiklan 107 kohdan 1 mukaan lähtökohtaisesti kiellettyjä. Artiklan 107 kohdissa 2 ja 3 määritellään kuitenkin poikkeukset, joiden nojalla tukitoimenpiteet voidaan hyväksyä. Jäsenvaltiot eivät itse voi tehdä arvioita SEUT 107 artiklassa tarkoitettujen tukien hyväksyttävyydestä, vaan asiassa sovelletaan ennakoilmoitusmenettelyä.

Pääsääntöisesti kaikki artiklan 107 mukaiset tuet tulee hyväksyttäväksi ennen täytäntöönpanoa Euroopan komissiossa (artikla 108, kohta 3). Poikkeukset ennakoilmoitusmenettelystä koskevat vähämerkityksellistä "de minimis" -tukea ja ryhmäpoikkeusten piiriin kuuluvia tukia⁶. Ilman ennakoilmoitusta myönnetty tuki on laitton. Tällöin voidaan määrätä, että tuki peritään takaisin yritykseltä.

Neuvosto päätti asetuksen (EY) N:o 994/98 nojalla perussopimuksen 109 artiklan mukaisesti, että vähämerkityksinen tuki (de minimis-tuki) yrityksille vapautetaan ilmoitusvelvollisuudesta. Vähämerkityksinen tuki on yhdelle yritykselle (One Company-käsite) tietyn ajanjakson aikana myönnettyä tukea, joka ei ylitä tiettyä määrää. Sen ei katsota täyttävän kaikkia perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdan perusteita, minkä vuoksi siihen ei sovelleta ilmoitusmenettelyä.

Tuen myöntäjän tulee kuitenkin varmistaa, ettei tuki kumuloidu omistusyhteisyyksien⁷⁻⁸ tai sidosyrityksien kautta yli 200 000 euron enimmäisrajan. Tämän valvomiseksi olisi tuen myöntäjän saatava luotettavat tiedot tuen hakijasta ja tämän lähipiiristä. De minimis -tuen on oltava läpinäkyvää. Tämä tarkoittaa sitä, että tuen tarkka määrä eli bruttoavustusekvivalentti on pystyttävä laskemaan etukäteen sen varmistamiseksi, että tuen enimmäismäärä ei ylitetä.

Eläketurvakeskus tarvitsee yritysten omistajatietoja eläkelakien, erityisesti yrittäjien (YEL) eläkelain edellyttämää valvontaa varten. Omistajatietoja verrataan yrityksessä toimiviin henkilöihin.

Työministeriön toimeenpano-osaston toimeentuloturvatimi käyttää palkkaturva-asioita käsitellessään yritysten omistajatietoja. Palkkaturvahakemuksen käsittelyssä tarvitaan tietoja siitä, kuka käyttää määräysvaltaa yrityksessä. Perinnän yhteydessä tärkeitä voivat olla tiedot paitsi omistajista myös esimerkiksi omistussiiirroista juuri ennen konkurssia.

⁶ Tuen maksimimäärä 200 000 euroa.

⁷ Osuus pääomasta tai äänimäärästä siten, että näistä kahdesta suurempi otetaan huomioon. Tähän osuuteen on syytä lisätä osakkeenomistajana olevan yrityksen kaikkien sidosyritysten omistamat osuudet kyseisessä yrityksessä (SEUT 107 3 artiklan 2 kohta)

⁸ Yritystä voidaan edelleen pitää riippumattomana, vaikka 25 prosentin kynnysarvo saavutettaisiin tai ylitettäisiin, kun on kyse seuraavista sijoittajaluokista (edellyttäen, että nämä sijoittajat eivät ole sidossuhteessa hakijayritykseen): a. julkiset sijoitusyhtiöt, riskipääomayhtiöt, business angels, b. yliopistot tai voittoa tavoittelemattomat tutkimuskeskukset, c. institutionaaliset sijoittajat (SEUT 107).

Muita omistajatiedon tarvisijoita ovat muun muassa kilpailuviranomaiset ja Valtiontalouden tarkastusvirasto.

2 OSAKEYHTIÖIDEN ORGANISAATIOHENKILÖT

2.1 ORGANISAATIOHENKILÖT KAUPPAREKISTERISSÄ

Kaupparekisteritiedoista tutkittiin organisaatiohenkilösuhteiden ja organisaatiohenkilöiden lukumäärää. Lisäksi selvitettiin henkilöiden tunnistetietojen laatu eli oliko henkilö merkittynä kaupparekisteriin henkilötunnuksella, syntymäajalla vai pelkästään nimellä. Näiden tietojen tutkiminen vaikutti merkittävästi yritys-henkilöparien luotettavaan yhdistämiseen. Yhdistäminen tehtiin kohdentamalla syntymäaika toisesta rekisteristä löytyvään henkilötunnukseen ja/tai nimeen.

Taulukko 1. Vuoden 2012 kaupparekisterisuhteet (Lähde: Verohallinto 08/2014)

OY:t kaupparekisterissä 2012	Yhteensä	Henkilötunnus	Syntymäaika	Ei tunnusta
Organisaatiohenkilösuhteet	654 626	582 330	22 257	50 039
Organisaatiohenkilöt	510 792	454 555	19 469	36 768
Henkilöt	332 729	283 713	15 464	33 552
Yhtiöt	235 453			
Yhtiöllä organisaatiohenkilöitä	233 572	213 908	2 241	17 423
Yhtiöllä ei org. henkilöitä	1 881			

Henkilötunnus = henkilöstä on ilmoitettu henkilötunnus

Syntymäaika = henkilöstä on ilmoitettu syntymäaika

Ei tunnusta = henkilöstä on tiedossa vain nimi

Organisaatiohenkilösuhteet = kaupparekisteriin merkittyjen vastuuhenkilösuhteiden lukumäärä. Sama henkilö voi olla yhtiössä useassa roolissa.

Organisaatiohenkilöt = yritys-henkilöparien lukumäärä. Sama henkilö on laskettu vain yhden kerran yritykseen. Henkilöllä voi olla useampi yritys.

Henkilöt = henkilöt, jotka ovat merkittynä kaupparekisteriin organisaatiohenkilösuhteeseen.

Kaupparekisteriin merkityissä osakeyhtiöissä oli organisaatiohenkilösuhteita 654 626. Näistä 582 330 tapauksessa löytyi organisaatiohenkilölle henkilötunnus. Henkilötunnuksella tunnistettavia henkilöitä oli 283 713 ja henkilöitä, joilla oli rekisteritiedoissa vain syntymäaika, oli 15 464. Tunnistamalla vastuuhenkilö eri nimi- ja syntymäaikapareja yhdistämällä löytyi vielä vastuuhenkilösuhteeseen 22 257 henkilöä. Ilman henkilötunnusta ja syntymäaikaa olevia henkilöitä oli 33 552 ja vain nimellä tunnistettavia oli 50 039 vastuusuhteessa.

Organisaatiohenkilöitä (suhdepareja) oli 510 792, joista henkilötunnuksella tunnistettavia organisaatiohenkilöitä oli 454 557. Vastuuhenkilö⁹ on usein merkittynä kaupparekisteriin useammassa roolissa, esimerkiksi hallituksessa ja toimitusjohtajana, joten suhteita voi olla enemmän kuin organisaatiohenkilöitä. Tällaisia henkilöitä oli yhteensä 135 788 (27 %). Lisäksi aineistossa 55 henkilöllä oli vastuuasema yli 100 yrityksessä. Enimmillään yhdellä henkilöllä oli 221 vastuuasemamerkintää.

Vuonna 2012 kaupparekisterissä oli 235 453 osakeyhtiötä, joista 233 572:lle oli rekisteröity organisaatiohenkilöitä. Henkilötunnuksella tunnistettuja organisaatiohenkilöitä oli 213 908 yrityksessä. Yhtiöitä, joissa ei ollut henkilötunnuksella tunnistettavia organisaatiohenkilöitä, oli 21 545 (9 %). Yrityksiä, joiden organisaatiohenkilöä ei ollut rekisteröity henkilötunnuksella tai syntymäajalla oli 17 423. Vain syntymäajalla rekisteröityjä yhtiöitä oli 2 241.

⁹ Henkilö, joka on merkittynä kaupparekisteriin yhtiössä vastuuasemassa toimivana henkilönä (esimerkiksi toimitusjohtaja, hallituksen jäsen)

Henkilöt, joista oli vain syntymäaika merkittynä kaupparekisteriin, olivat kaikki ulkomaalaisia.¹⁰ Kaikista tunnistetuista organisaatiohenkilöistä ulkomaalaisten osuus oli seitsemän prosenttia. Kaupparekisteriin merkittyjen ulkomaalaisten kansalaisuus jakautui suurimpien ryhmien kesken siten, että 19 prosenttia oli venäläisiä, 18 prosenttia ruotsalaisia, 13 prosenttia virolaisia ja kuusi prosenttia saksalaisia.

Kaupparekisteriin ilman henkilötunnusta merkittyjä suomalaisia henkilöitä, oli noin 9 000. Näiden kaupparekisterisuhteet kohdistuivat vanhoihin, ennen vuotta 1995 rekisteröityihin yhtiöihin.

Kaikkiaan 1 881 osakeyhtiössä (0,8 %) ei ollut kaupparekisteriin rekisteröityjä organisaatiohenkilöitä, koska vastuusuhteet olivat päättyneet ennen tilinpäätöshetkeä. Yhtiöitä, joilla ei ollut yhtäkään voimassa olevaa kaupparekisterisuhdetta organisaatiohenkilöön vuoden 2005 jälkeen, oli viisi prosenttia.

VASTUUHENKILÖPIIRIN LAAJUUS

Vastuuhenkilöpiirin laajuutta tutkittiin yhtiössä olevien vastuuhenkilöiden lukumäärän ja keskinäisen sukulaisuuden perusteella. Tarkoituksena oli selvittää osakeyhtiöiden omistuksen ja hallinnan laajuutta. Samalla selvitettiin vastuuhenkilöiden sidokset muihin yhtiöihin.

Taulukko 2. Yhtiöiden vastuupiirin laajuus ja niiden organisaatiohenkilöiden määrä luokittain (Lähde Verohallinto 08/2014)

Yhtiön vastuulliset	Yhtiöt		Org.henkilöt	
	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus
	233 572	100 %	510 792	100 %
Yksi henkilö vastuussa	105 536	45 %	105 536	21 %
Yksi suku vastuussa	39 498	17 %	92 458	18 %
Kaksi henkilöä, ei sukua	31 675	13 %	63 350	12 %
Kolme henkilöä, ei sukua	25 783	11 %	77 349	15 %
Useampi henkilö, ei sukua	30 080	13 %	172 099	34 %
Ei organisaatiohenkilöitä	1 881	1 %		

Suku tarkoittaa samalla sukunimellä rekisteröityjä henkilöitä.

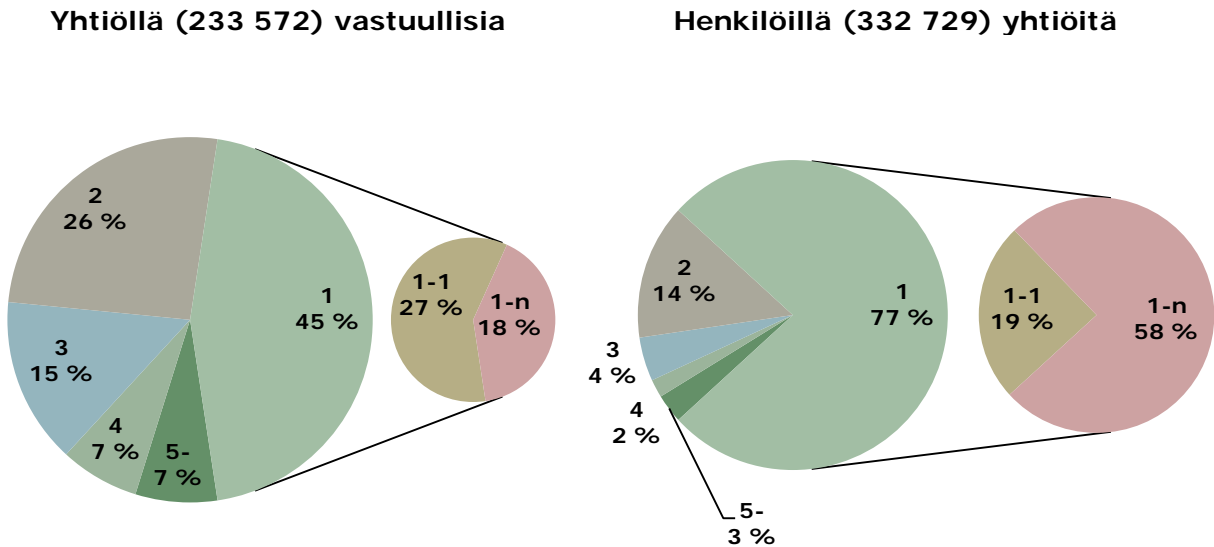
Suomalainen osakeyhtiö on hyvin pienen piirin hallinnassa. Yhtiöitä, joissa on yksi vastuuhenkilö tai joissa yksi suku on määräävässä asemassa, on lähes $\frac{2}{3}$ osaa yhtiöistä.

Kaupparekisteriin merkityistä osakeyhtiöistä, yhden organisaatiohenkilön yhtiöitä on 45 prosenttia, kahden 13 prosenttia ja kolmen 11 prosenttia. Yhden organisaatiohenkilön yhtiöissä oli 21 prosenttia kaikista organisaatiohenkilöistä.

Useamman organisaatiohenkilön yritykset olivat usein yhden suvun hallinnassa, kun sukulaisuutta arvioitiin pelkän sukunimen perusteella. Tällaisia yrityksiä oli kaikkiaan 17 prosenttia. Sukuarvio on vähimmäisarvio, koska nimestä ei välttämättä voi päätellä sukulaisuutta, ja nimien merkitsemistapa oli omistustiedoissa vaihteleva.

Yritysten vastuupiirin ja yksittäisten vastuuhenkilöiden yrityspiirin laajuutta on kuvattu graafisesti kaaviossa 1. Kaaviossa kuvataan yhtiöiden jakautumista vastuuhenkilöiden lukumäärän mukaan sekä vastuuhenkilöiden määrän jakautumista vastaavasti yhtiöiden mukaan.

¹⁰ Kaupparekisteriin merkitään syntymäaika, jos suomalaista henkilötunnusta ei ole. Kaupparekisterilaki (129/1979) 3a § 2 momentti.

Kaavio 1. Yhtiöiden vastuuhenkilöiden määrä ja vastuuhenkilöiden yhtiöiden lukumäärä, osuudet kaikista (Lähde: Verohallinto 08/2014)

Kaaviossa on tarkasteltu tilanteita yhtiön vastuuhenkilöiden lukumäärän mukaan. Tilanne, jossa yhtiössä on vain yksi vastuuhenkilö, on 45 prosentissa yhtiöistä. Tilanne 1-1 tarkoittaa, että henkilö on vastuuhenkilönä vain yhdessä yrityksessä, jossa ei ole muita vastuuhenkilöitä (27 %). Tilanne 1-n tarkoittaa, että henkilö on myös muissakin yhtiöissä vastuuhenkilönä (18 %).

Vastaavasti tilanteessa "Henkilöillä yhtiöitä" tarkastellaan vastuuhenkilöitä vastuu-yhtiöiden lukumäärän mukaan. Noin 77 prosentilla henkilöistä on vastuuasema vain yhdessä yhtiössä. Tilanteessa 1-1 yrityksessä ei ole muita vastuuhenkilöitä (19 %). Tilanteessa 1-n yrityksessä on muitakin vastuuhenkilöitä (58 %).

Yhden organisaatiohenkilön yhtiöitä oli eniten rakentamisen toimialalla, lähes 60 prosenttia. Sukunimellä luokiteltaessa havaitaan, että liikenteen toimialalla yritykset olivat muita toimialoja useammin saman suvun hallinnassa. Kiinteistöjen hallinnan toimiala poikkeaa muista toimialoista siten, että siinä on muista toimialoista poiketen huomattavan suuri osuus yrityksiä, joilla on useita organisaatiohenkilöitä.

2.2 OMISTAJAT ORGANISAATIOHENKILÖINÄ VEROHALLINNON REKISTERISSÄ

Osakeyhtiön omistustieto annetaan Verohallinnolle osana yrityksen veroilmoitusta. Vuodelle 2012 Verohallinnolle annetuista tiedoista löytyy 333 006 omistustietoa. Näistä 163 477 on kohdistunut yritykselle ja 269 521 omistajalle.

OSAKEOMISTUKSEN ILMOITTAMINEN

Omistuksien osakemäärät oli kattavasti ilmoitettuja Verohallinnolle. Ilmoitettujen osakkeiden yhteislukumäärä oli 84 prosentissa tapauksia täysin sama kuin yhtiön kaupparekisteriin merkittyjen osakkeiden lukumäärä¹¹. Kolmessa prosentissa ilmoituksista omistuksen määrä ylitti kaupparekisterimäärän ja seitsemässä prosentissa alitti ilmoitetun määrän. Lisäksi kahdelta prosentilta puuttui kokonaan omistettujen osakkeiden lukumäärä, ja kolmella prosentilla kaupparekisteriin kirjattu osakemäärä ei ollut selvityksessä käytettävissä. Vain yksi

¹¹ Osakepääoman muodostava osakkeiden lukumäärä.

prosentti yhtiöistä ei ollut kaupparekisterissä osakeyhtiönä. Näistä suurimmat ryhmät olivat osuuskuntia, ulkomaisen yrityksen sivuliikkeitä ja julkisia osakeyhtiöitä.

Taulukko 3. Yhtiöiden omistajapiirin laajuus (Lähde Verohallinto 08/2014)

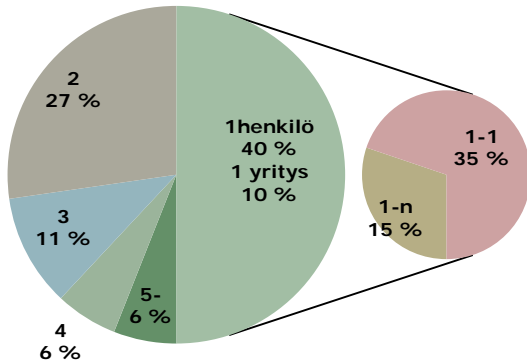
Yhtiöiden omistuksen laajuus	Yhtiöitä	Osuus
Yhtiöitä	163 477	100 %
Yksi henkilö omistaa	65 826	40 %
Yksi suku omistaa	30 235	18 %
Omistajina henkilöitä	37 748	23 %
Omistajina henkilöitä ja yrityksiä	9 930	6 %
Yksi yritys omistaa	15 793	10 %
Omistajina yrityksiä	3 868	2 %
Erittelemätön	77	0,05 %
Omistajina henkilöitä, yhteensä	143 739	88 %
Omistajina yrityksiä, yhteensä	29 591	18 %
Yksi omistaja, yhteensä	81 619	50 %

Suku = henkilö, joilla on sama sukunimi

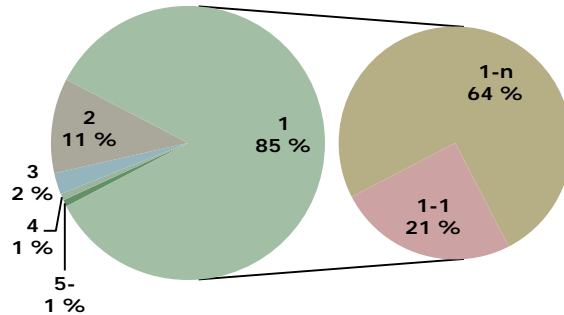
Taulukossa 3 on esitetty tarkastelun kohteena olevien osakeyhtiöiden omistajapiirin laajuus Verohallinnon omistajatiedoista. Osakeyhtiöistä suurin osa oli yhden henkilöomistajan yhtiöitä (40 %). Lisäksi sukunimien avulla arvioiden yhden suvun hallussa oli 18 prosenttia osakeyhtiöistä. Yhden yrityksen omistamia yhtiöitä oli 10 prosenttia yrityksistä. Yhtiöitä, joilla oli vain yritysomistajia, oli 12 prosenttia.

Kaavio 2. Omistajien määrä yhtiöittäin ja yritysten määrä omistajittain (lähde: Verohallinto 08/2014)

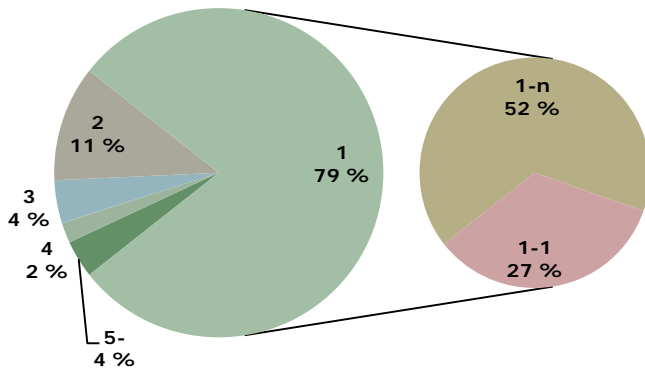
Yhtiöillä (163 477) omistajia

Henkilöillä (239 730) omistuksia

Yhtiöillä (29 791) omistuksia

Kohdejoukon yrityksistä yhden omistajan yhtiöitä on puolet. Yhtiöistä 40 prosenttia on henkilöiden yksin omistamia ja 10 prosenttia toisen yhtiön yksin omistamia. Nämä jakautuvat

siten, että omistajalla on omistus vain yhdestä yhtiöstä 35 prosentissa tapauksia ja 15 prosentissa omistajalla on omistuksia myös muista yhtiöistä. Suomalaisessa osakeyhtiössä on tämän havainnon perusteella lukumääräisesti vähän omistajia, koska yli viisi omistajaa on vain kuudella prosentilla osakeyhtiöitä.

Henkilöomistajista 85 prosentilla on omistus vain yhdestä yhtiöstä. Ainoana omistajana he ovat 21 prosentissa yhtiöitä. Kaikkiaan 64 prosentilla yhtiöistä on myös muita omistajia. "Yhtiöillä omistuksia" esittää omistuksen laajuuden yhteisömuotoisille omistajille. Jakauma vastaa pääpiirteissään henkilöomistusten jakaumaa.

Osakeyhtiöistä, joiden veroilmoituksella oli annettu omistajatieto, oli 98,8 prosenttia rekisteröity osakeyhtiöinä myös kaupparekisterissä. Erotuksessa 522 (0,32 %) ilmoitetuista oli osuuskuntia ja 394 (0,24 %) ulkomaisen yrityksen sivuliikkeitä. Kaupparekisteristä puuttui 535 Verohallinnon rekistereihin merkittyä ulkomaista yhteisöä. Yritysvertailussa on jätetty tarkastelusta pois 1 416 yritystä, jotka eivät olleet osakeyhtiöinä kaupparekisterissä, ja 545 yritystä, joita ei ollut kaupparekisterissä. (Taulukko 4)

Omistussuhteita kohdejoukon yhtiöille löytyi Verohallinnon tiedoista kaikkiaan 161 516 osakeyhtiölle. Yhdellä omistajalla saattoi olla omistus useammassa yhtiössä. Organisaatiohenkilöitä eli henkilö-yritys-pareja, joilla oli yksin vähintään 10 prosentin osuus osakkeista, oli 234 538.

Henkilöitä, joilla oli alle 10 prosentin omistus, oli 36 972 kaikkiaan 15 439 yhtiössä. Vertaamalla näitä omistajien ja organisaatiohenkilöomistajien sukunimiä löytyy 13 816 henkilöä yhteensä 7 776 yrityksestä, jotka yhdessä sukunsa kanssa omistavat yli 10 prosenttia yhtiön osakkeista. Tällä määrityksellä heidät voidaan katsoa organisaatiohenkilöiksi. Pienomistajista 11 852 oli kaupparekisteriorganisaatiohenkilöitä ja 2 921 henkilöä oli samassa suvussa.

Henkilöomistajia, joiden omistamien osakkeiden määrää ei ollut ilmoitettu, oli 6 042 henkilöomistusta 4 598 yrityksessä. Heistä 1 850 oli sukunimen perusteella sukulaisuhteessa, jonka kautta omistusosuus oli 10 prosenttia tai enemmän. Tällä määrityksellä he olivat katsottavissa organisaatiohenkilöiksi. Kaupparekisteriaseman perustella organisaatiohenkilöitä oli 3 493 ja saman sukunimen kautta organisaatiohenkilöiksi tuli 1 251 henkilöä.

Taulukko 4. Vuoden 2012 omistussuhteet (lähde: Verohallinto 08/2014)

Omistus 2012	Yhteensä	Osuus	Henkilötunnukset
Omistussuhteet	333 006	100 %	
Henkilö omistajana	287 399	86 %	273 669
Organisaatiohenkilöt	234 538	70 %	225 062
Yritys omistajana	45 429	14 %	
Erittelemätön omistus	178		
Omistajat	269 521	100 %	
Henkilöt	239 730	89 %	226 344
suomalaiset	~ 235 400	~87 %	226 344
ulkomaiset	~ 4 300	~2 %	
Yhteisöt	29 791	11 %	
kaupparekisteriyhteisö	17 220	6 %	
muu suomalaisyhteisö	~ 7 700	3 %	
ulkomainen yhteisö	~ 4 900	~2 %	
Omistetut yhtiöt	163 477	100 %	
kaupparekisterissä, OY	161 516	98,8 %	
ei kohdejoukossa	1 961		
kaupparekisterissä, ei OY ¹⁾	1 416		
ei kaupparekisterissä	545		
ulkomaiset	535		

Organisaatiohenkilöt = vähintään 10 % omistus, myös ulkomaalaiset.

Erittelemätön omistus = "Ei toimintaa tilikaudella", "Ei ilmoitettu", "Ei muutoksia"

¹⁾ näistä 159 julkisina osakeyhtiöinä kaupparekisterissä

Henkilötunnuksella tunnistettavia organisaatiohenkilöitä (henkilötunnuksen ja yrityksen pareja) oli 225 062. Henkilöistä 195 344 oli myös kaupparekisterissä, mutta ei välttämättä organisaatiohenkilösuhteessa. Nimen ja muiden ilmoitettujen tietojen perusteella arvioiden tunnuksettomista henkilöistä noin 9 000 oli suomalaistaustaisia ja reilu 4 000 ulkomaalaistaustaisia, joista venäläisnimisiä oli arviolta 1 500 ja virolaisnimisiä 200.

Omistajista oli luonnollisia henkilöitä 239 730, joista 226 344:lle oli ilmoitettu henkilötunnus. Henkilötunnuksettomia henkilöitä oli 13 386.

Omistajayhteisöjä oli 29 791 (11 %). Näistä 17 220 oli kaupparekisteriosakeyhtiöitä, noin 7 700 oli muita suomalaisen yritystunnuksen yhteisöjä ja noin 4 900 ulkomaisia yhteisöjä. Tunnuksettomista 6 345 yhteisöstä arviolta 1 300 oli suomalaisia ja vajaa 5 000 ulkomaisia yhteisöjä. Tässä joukossa venäläisten yritysten osuus oli alhainen eikä vastannut venäläisten henkilöiden osuutta Suomeen rekisteröidyistä yrityksistä.

Selvitykseen ei saatu määritettyä 2 817 yrityksen 5 837 henkilöomistajan omistusosuutta yhtiön osakemäärätiedon puuttumisen vuoksi. Näistä yrityksistä 1 203 oli yhden henkilön ja 681 yhden suvun omistamia.

2.3 KAUPPAREKISTERIYHTIÖT, JOILLA EI OLLUT OMISTAJIA

Aineiston kaikista kaupparekisteriin merkityistä 235 453 yhtiöistä Verohallinnolla oli omistustieto 161 516 yhtiölle (69 %). Omistajatieto puuttui 73 937 yhtiöstä. Yhtiöiden yhtiömuoto kaupparekisterissä oli osakeyhtiö.¹² Omistajatiedon puuttumisen yleisin syy oli ilmoitusvelvollisuuden puuttuminen.

Kaupparekisterin osakeyhtiöistä 90 prosenttia on osakeyhtiöitä myös Verohallinnon tietojen mukaan. Yrityksistä kolme prosenttia on luokiteltu ei-keskinäisiksi kiinteistöyhtiöiksi eli osakeyhtiöiksi, joiden toimialana on kiinteistöjen omistus ja hallinta. Yhtiöt antoivat vuonna 2012 kiinteistöyhteisön veroilmoituksen lomakkeella 4, jolla ei ilmoitettu omistajia. Keskinäisiä kiinteistöosakeyhtiöitä oli viisi prosenttia, joiden osakkeet oikeuttavat määrätyn huonetilan hallintaan kiinteistössä ja 0,4 prosenttia oli asunto-osakeyhtiöitä, jotka eivät ilmoita omistajiaan.

Kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden toimiala Verohallinnossa oli 99 prosenttisesti kiinteistöjen vuokraus. Lisäksi oli muutamia muihinkin oikeudellisiin muotoihin luokiteltuja. Vuonna 2012 ei-keskinäisistä kiinteistöyhtiöistä 68 prosenttia ilmoitti omistajia.

Edellä mainittujen oikeudellisesta muodosta johtuvien syiden (asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöt) lisäksi oli muitakin luonnollisia syitä, joiden vuoksi ilmoitusta omistajista tai edes veroilmoitusta ei voinut olettaa annettavan. Yleisin syy oli, ettei yhtiöllä ollut päättynyttä tilikautta vuonna 2012. Muutama yhtiö on ilmoittanut (lomake 6B), että "Kaikkien osakkaiden omistusosuus oli alle 10 prosenttia", joten näillä ei voi olla ilmoitettuja omistustietoja. Vajaa tuhat yhtiötä ilmoitti lomakkeella 65 emoyhtiön.¹³

¹² Verohallinto käyttää omaa oikeudellisen muodon luokitusta oikeusaseman erotteluun. Luokituksessa on huomioitu verolainsäädännön vaatimukset sekä muusta lainsäädännöstä aiheutuva erottelutarve.

¹³ Kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n mukaan, kirjanpitovelvollisella katsotaan olevan määräysvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa tai siihen verrattavassa ulkomaisessa yrityksessä (kohdeyritys), kun sillä on:

1) enemmän kuin puolet kohdeyrityksen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä ja tämä äänten enemmistö perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin taikka muuhun sopimukseen.

VEROHALLINNOLTA PUUTTUVAT OMISTAJATIEDOT

Kaupparekisterin vuoden 2012 osakeyhtiöistä lähes kolmannes oli sellaisia, että niiden omistajat eivät olleet Verohallinnon tiedossa. Osakeyhtiölain 3 luvun 15 §:ssä määrätään yhtiön hallitusta pitämään osakeluetteloa, jos yhtiö ei kuulu arvo-osuusjärjestelmään.¹⁴

Alla olevassa taulukossa 5 on esitetty ne osakeyhtiöt, joilla ei ole omistajatietoa tai joilla ei ole eri syistä omistajatietojen ilmoitusvelvollisuutta.

Taulukko 5. Osakeyhtiöt, joilla ei omistajatietoja (lähde: Verohallinto 08/2014)

Kaupparekisteriosakeyhtiöt 2012 (Perusjoukko)	Yhtiöitä	Osuus
Kaikki	235 453	100 %
Omistajatiedot on annettu	161 516	69 %
Ei omistajatietoa	73 937	31 %
Ei omistajien ilmoittamisvelvollisuutta	29 187	12 %
Asunto- tai kiinteistöosakeyhtiö	12 529	5 %
Ei-keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö	8 269	4 %
1. tilikausi päättyy 2013	7 278	3 %
Ei päättyvää tilikautta 2012	494	0,2 %
On verotettu henkilöyhtiönä	400	0,2 %
Verohallinnon toimintatieto lakkaa ennen vuotta 2012	54	0,02 %
Kaikkien osakkaiden omistusosuus alle 10 % -ilmoitus	89	0,04 %
Ilmoittaa emoyhteisön	74	0,03 %
Ei ilmoittamiskäytäntöä toimimattomille	30 811	13 %
Ei omistajatietoa eikä hallinnollista syytä	13 939	6 %
Veroilmoitus on annettu	3 955	2 %
Veroilmoitusta ei ole annettu	9 984	4 %
Arvioverotettu	5 300	2 %
Ei arvioverotettu	4 684	2 %

Ilman omistajatietoa oli 73 937 osakeyhtiöstä. Näistä 29 187:llä ei ollut omistajien ilmoitusvelvollisuutta ja 30 811 oli toimimattomia. Ilman omistajatietoa ja ilmoittamisvelvollisuutta oli 13 939. Tässä joukossa oli 3 955 yhtiötä, jotka olivat antaneet veroilmoituksen, mutta eivät omistajatietoa. Veroilmoituksen puuttuminen omistajatiedon ilmoittamattomuuteen oli syynä 9 984 yhtiöllä. Ilmoituspuutteellisista yhtiöistä 5 300 oli arvioverotettu ja 4 684 oli arvioverottamatta.

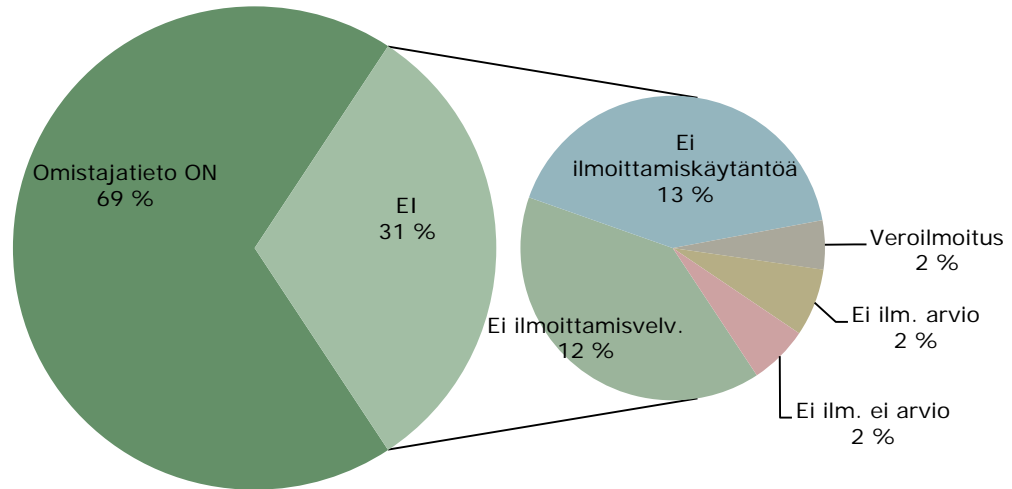
Alla olevassa kaaviossa 3 on taulukon 5 tietojen mukaisesti tarkasteltu osakeyhtiöiden 31 prosentin jakautumista ryhmiin, joista ei ole omistajatietoja rekisteröitynä Verohallinnon tietokantaan eri syiden perusteella. Ilmoituskäytännön ulkopuolella on 13 prosenttia yhtiöistä ja 12 prosentilla ei ole ilmoitusvelvollisuutta. Kahdella prosentilla on veroilmoitus annettuna, mutta ilmoituksessa ei ole annettu omistajatietoja. Yhtiöitä, jotka eivät ole antaneet veroilmoitusta ja ovat arvioverotettuja, on kaksi prosenttia. Lisäksi yhtiöitä, jotka eivät ole antaneet veroilmoitusta, mutta näitä ei ole arvioverotettu, on kaksi prosenttia.

¹⁴ Osakeyhtiölaissa 624/2006 3 luku 15 §: ”Jos yhtiön osakkeita ei ole liitetty arvo-osuusjärjestelmään, hallituksen on pidettävä niistä luetteloa (osakeluettelo). Luetteloon merkitään osakkeet tai osakekirjat numerjärjestyksessä, niiden antamispäivä sekä osakkeenomistajan nimi ja osoite. Osakeluettelosta tulee ilmetä kunkin osakkeen laji, jos yhtiössä on erilaisia osakkeita, sekä mahdolliset muut erot osakkeiden tuottamissa oikeuksissa ja velvollisuuksissa. Jos osakkeesta ei ole annettu osakekirjaa, osakeluetteloon on lisäksi merkittävä yhtiölle ilmoitettu osaketta rasittava pantti- tai muu vastaava oikeus.

Osakeluettelon mukaisista osakkeenomistajista on pidettävä aakkosellista luetteloa (osakasluettelo), jossa on oltava osakkeenomistajan nimi ja osoite sekä kunkin osakkeenomistajan osakkeiden lukumäärä osakelajeittain.

Osakeluettelo ja osakasluettelo on laadittava viivytyksettä yhtiön perustamisen jälkeen. Luetteloita on pidettävä luotettavalla tavalla.”

Kaavio 3. Puuttuvien omistajatietojen jakautuminen eri perustein (lähde: Verohallinto 08/2014)

Verohallinnolla on lisäksi hallinnollisia menettelyjä, jotka koskevat toimintansa keskeyttäneitä yhtiöitä, joiden ei odotetakaan antavan veroilmoitusta. Näitä toiminnassaan passiivisia, jotka eivät ole jättäneet veroilmoitusta, oli 30 811 eli 13 prosenttia kaikista.

Perusjoukon yhtiöistä oli vuoden 2012 aikana lakannut 3 660. Veroilmoituksen oli antanut 2 507 ja omistustietoja ilmoittanut 1 600. Vuonna 2012 tai 2011 oli 96 yhtiötä ilmoittanut jakaneensa osinkoa yli kymmenelle.

2.4 KAUPPAREKISTERIIN KIRJATUN VASTUUASEMAN JA OMISTAJUUDEN VERTAILU

Selvityksessä verrattiin Verohallinnolla olevaa omistajatietoa kaupparekisterin vastuusematietoon¹⁵ osakeyhtiömuotoisista yrityksistä (OY). Julkiset osakeyhtiöt (OYJ) eivät ole mukana aineistossa. Omistajatieto oli 161 516 kaupparekisterissä olevalla yhtiöllä ja 73 443 (45 %) tapauksessa omistaja- ja vastuuorganisaatiohenkilöt olivat samat. Kaikkiaan 111 428 yrityksessä (69 %) omistajatiedot eivät lisänneet organisaatiohenkilöiden lukumäärää. Yhteensä 29 398 yrityksessä (19 %) omistajatiedot lisäsivät organisaatiohenkilömäärää todetusti. Henkilöomistajia ei ollut 12 prosentissa yhtiöitä lainkaan, koska nämä olivat yritysten omistamia. Myöskään niiden yritysten tietoja ei vertailtu, joista omistustietoa ei ollut (73 937 eli 31 % kaikista yrityksistä).

Vertailussa omistajan ja vastuuhenkilön yhtenevyydestä on täysi varmuus tapauksissa, joissa sekä omistajalla että vastuuhenkilöllä on sama henkilötunnus. Muissa pareissa, jotka on päätelty nimen ja syntymäajan avulla, voi luotettavuutta pitää varsin hyvänä.

Omistajan ja vastuuhenkilön identtisyys on todettu, jos yrityksen omistajan ja vastuuhenkilön:

- henkilötunnukset täsmäävät (190 649);
- nimet täsmäävät, jos henkilötunnusta ei ole (10 684);
- asiakastietojen muokkauksella (esimerkiksi etunimen ja sukunimen paikkaa aneetuissa tiedoissa vaihtamalla) ja vertailulla voidaan päätellä kumpikin tieto kohdistuvan samaan henkilöön (8 398).

¹⁵ Henkilö on merkittynä kaupparekisteriin toimitusjohtajaksi, hallituksen jäseneksi yms. Organisaatiohenkilöasema muodostuu jo kaupparekisterimerkinnästä.

Lukuihin vaikuttaa se, että yrityksellä voi olla muitakin henkilöomistajia¹⁶ kuin organisaatiohenkilöitä sekä se, että omistajina on yrityksiä. Lakanneille yrityksille ei ollut selvitystä varten saatavilla osakkeiden lukumäärää, joten niille omistusosuuksia ei voinut laskea eikä organisaatiohenkilösuhdetta määrittää. Näitä tapauksia oli luokista "Omistusosuus ja organisaatiohenkilösuhde määrittämättä" noin kaksi kolmannesta. Kolmanneksessa tapauksista omistajan osuutta ei ollut ilmoitettu.

Taulukko 6. Organisaatiohenkilöiden lisäys, kun mukana myös omistustiedot (Lähde Verohallinto 08/2014)

Yhtiöluokka	Yhtiöt		Henkilöt		
			Määrä	Parit	Lisäys
Yhtiöt, joilla vastuu- ja omistustieto	161 156	100 %	234 538	192 136	42 402
Omistus, ei lisää organisaatiohenkilöitä	111 428	69 %	155 534	155 534	
Omistus, lisää organisaatiohenkilöitä	29 398	18 %	79 004	36 602	42 402
Omistus ehkä, lisää organisaatiohenkilöitä	1 658	1 %			3 462
Omistajina ei ole nimettyjä henkilöitä	19 032	12 %			
Ei omistustietoja	73 937		31 % kaikista osakeyhtiöistä		

Omistus = Omistaa yksin ja/tai lähipiirinsä kanssa yli 10 % osakeyhtiön osakkeista.

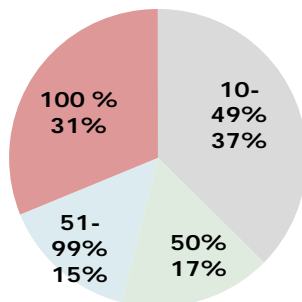
Omistustiedot lisäävät organisaatiohenkilöiden määrää 29 398 yrityksessä. Omistustiedot lisäsivät organisaatiohenkilöiden määrää 42 402 henkilöllä, joka on 18 prosenttia kaikista organisaatiohenkilöistä. Lisäksi saattoi olla enintään 3 462 henkilön joukko, joiden omistajuutta ei pystytty luotettavasti määrittelemään.

OMISTAJIEN OMISTAJUUDEN LAATU

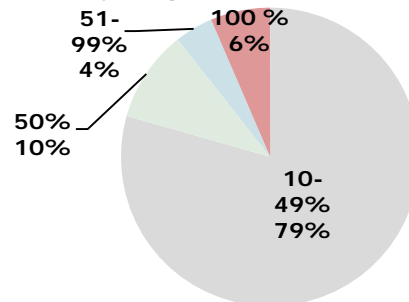
Vain omistuksen kautta organisaatiohenkilöasemassa olevien omistusosuus oli selkeästi pienempi verrattuna niihin, jotka olivat omistajia ja myös merkittyinä vastuuhenkilöksi.

Kaavio 4. Omistusosuudet organisaatiohenkilöaseman laajuuden mukaan (Lähde Verohallinto 08/2014)

Pariorganisaatiohenkilöt (192 134)

Omistajaorganisaatiohenkilöt (42 202)

Pariorganisaatiohenkilö = vastuuasema kaupparekisterissä ja omistaa yli 10 %

Omistajaorganisaatiohenkilö = vain omistajana (lisäys organisaatiohenkilöihin omistuksesta)

Kaaviosta 4 ilmenee, että pariorganisaatiohenkilöitä¹⁷, joilla omistusosuus on alle puolet osakekannasta, on 37 prosenttia. Vastaavasti omistajaorganisaatiohenkilöitä, joilla omistusosuus on alle puolet osakekannasta, on 79 prosenttia. Omistajaorganisaatiohenkilöt ovat siten pääosin ilman määräävää omistusasemaa (> 50 %).

¹⁶ Henkilöomistaja, jolla on alle 10 prosenttia osakkeista.

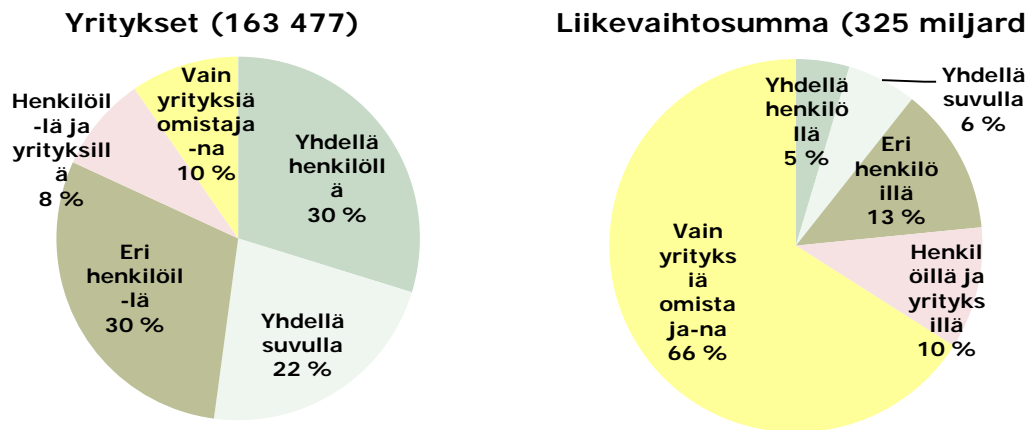
¹⁷ Pariorganisaatiohenkilön määritelmä = Organisaatiohenkilö, jolla on organisaatiohenkilöasema kaupparekisterissä ja lisäksi myös omistuksen kautta muodostuu organisaatiohenkilö asema.

YHTIÖIDEN OMISTAJUUDEN JAKAUTUMINEN

Suomalaisten osakeyhtiöiden omistuksen jakautumisen voi tiivistää esimerkiksi kaavion 5 "Yritykset" ympyrän mukaisesti. Osuudet on laskettu kaupparekisterin osakeyhtiöistä, joista oli omistustieto (161 516).

Yksi henkilö oli ainoana vastuuasemassa ja omistajana 48 710 yrityksessä (30 % yhtiöistä, joille oli omistajatieto), ja kokonaan yhden suvun omistuksessa sukunimen perusteella arvioiden oli 36 511 yritystä (23 %).

Kaavio 5. Omistuksen laajuus yritysten määrän ja yhteenlasketun liikevaihdon (2012) mukaan: osakeyhtiöt, joista on omistustieto (Lähde Verohallinto 08/2014)

Yhtiöistä, joilla oli omistajatieto, 30 prosenttia oli yhden henkilön omistuksessa. Vastaavasti yhden suvun omistuksessa yhtiöistä oli 22 prosenttia. Omistus jakautui useamman henkilön kesken 10 prosentissa yhtiöitä. Henkilöiden ja yritysten kesken jakautuvia yhtiöitä oli 28 prosenttia. Vain yritysten omistamia yhtiöitä oli 10 prosenttia joukosta.

Liikevaihtosumma kuvaa omistuksen mukaista jakaumaa yritysjoukon liikevaihdosta. Kaavion perusteella yritysten omistamien yhtiöiden osuus yhtiöiden kaikesta liikevaihdosta on 66 prosenttia, vaikka ne lukumääräisesti ovat kaikista yrityksistä vain 10 prosenttia. Eri henkilöiden yhdessä omistamia osakeyhtiöitä on 30 prosenttia lukumäärästä ja näiden yhtiöiden osuus osakeyhtiöiden liikevaihdosta on 13 prosenttia.

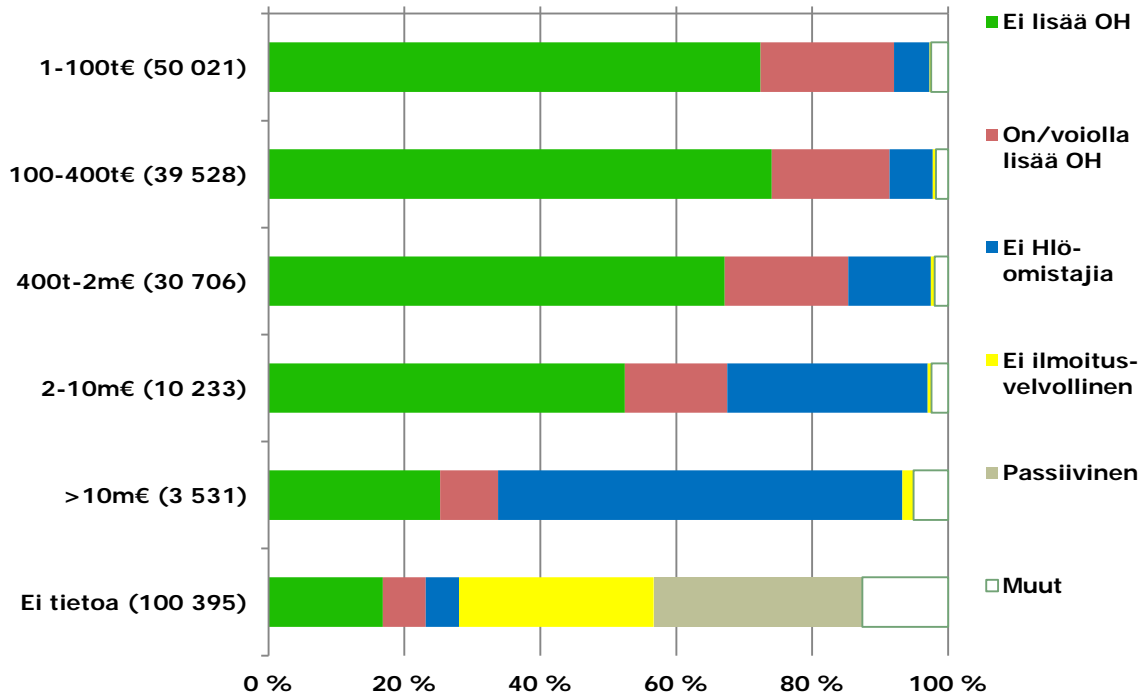
Perusjoukosta kaupparekisterin osakeyhtiöistä 31 prosentilla ei ollut omistajatietoa. Ilman omistajatietoa olevien yhtiöiden liikevaihdon osuus oli kaikista joukon osakeyhtiöiden liikevaihdosta vain neljä prosenttia.

YHTIÖIDEN KOKO JA TOIMIVUUS

Yhtiöiden omistusta on tarkasteltu kaaviossa 6 liikevaihdon määrän mukaan. Tarkastelussa tutkittiin, miten omistajaorganisaatiohenkilöiden määrä ja henkilöomistajien määrä nousee suhteessa liikevaihtoluokan kasvuun.

Kaavio 6. Yhtiöluokitus liikevaihdottomain (lähde: Verohallinto 08/2014)

*Muut = kaupparekisteriyhtiö, jolla ei ole omistajia tai omistettu yhtiö, joka ei ole kaupparekisterissä.
Passiivinen = Yritys ei ole aktiivisena Verohallinnon ennakkoperintä-, arvonlisä tai työnantajarekisterissä.*

Yhtiöiden liikevaihdon kasvu vähensi omistajaorganisaatiohenkilöiden määrää, kun omistajaorganisaatiohenkilöiden tulo yhtiöön perustui omistamiseen itse tai lähipiirin kautta. Yhtiöiden liikevaihdon kasvaessa "Ei henkilöomistajien (yhteisöt)" osuus kasvoi samalla, kun henkilöomistajien määrä laski. Sininen palkki, joka kuvaa yhteisön omistusosuutta, kasvaa tasaisesti liikevaihdon kasvaessa.

Luokassa "Ei tietoa" suurimman joukon muodostivat yritykset, joilla ei ole ilmoitusvelvollisuutta ja "passiiviset". Havaintoa selittää luonnollisesti se, että ilmoituksia omistajista ei ole velvollisuus antaa.

3 YHTIÖIDEN JA HENKILÖIDEN VEROVELAT SEKÄ KONKURSIHAVAINNOT

Yhtiöiden verovelan jakautumista on tarkasteltu sen mukaan, onko yhtiössä omistajaorganisaatiohenkilöitä ja onko yhtiö aktiivinen. Tässä on pyritty selvittämään, mikä riippuvuus on omistajatiedon puuttumisella verovelkaan. Lisäksi selvitetiin, missä joukossa on merkittävä verovelkariski.

Taulukko 7. Kaikkien yhtiöiden (237 414) verovelat vuoden 2012 lopussa yhtiöluokittain (Lähde: Verohallinto 08/2014)

Yhtiöluokitus ja osuus kaikista yrityksistä		Verovelkaisia		Verovelkaa	
		Määrä	Osuus luokasta	milj. €	Keskimäärin €
100 %	Kaikki yhtiöt	37 216	16 %	1 647	44 262
47 %	Ei omistajaorganisaatiohenkilöitä	12 436	11 %	229	18 446
13 %	On / voi olla omistajaorg.henkilöitä	3 318	11 %	73	22 092
8 %	Ei henkilöomistajia	1 069	6 %	130	121 563
31 %	Ei omistajia	20 133	27 %	1 207	59 961
12 %	Ei ilmoitusvelvollisuutta	1 476	5 %	35	24 011
13 %	Passiivinen	11 271	37 %	756	67 092
2 %	On veroilmoitus	745	19 %	65	86 834
4 %	Ei veroilmoitusta	6 641	67 %	351	52 833
1 %	Ei kohdejoukossa	260	13 %	7	28 550

Koko osakeyhtiöiden joukon verovelkaisten määrä oli 37 216 yhtiötä eli 16 prosenttia suomalaisista osakeyhtiöistä oli verovelkaisia. Verovelkaa oli tarkasteluhetkellä 1 647 miljoonaa euroa ja verovelan keskiarvo oli noin 44 000 euroa verovelkaista yritystä kohti.

Osakeyhtiöistä 47 prosenttia kuului joukkoon "Ei omistajaorganisaatiohenkilöitä". Näistä oli verovelkaisia 12 436 (11 %). Osakeyhtiötä, joissa oli tai olisi voinut olla tarkastelun perusteella omistajaorganisaatiohenkilöitä, oli 13 prosenttia yhtiöistä. Tässä luokassa verovelkaisten osuus oli myös 11 prosenttia ja osuus yhtiöiden verovelasta neljä prosenttia. Yhtiöt, joissa oli omistajaorganisaatiohenkilöitä, eivät olleet yhtä verovelkaisia kuin suomalaiset osakeyhtiöt keskimäärin. Verovelan keskiarvo yhtiöissä oli puolet koko maan keskiarvosta ja verovelkaisten yhtiöiden osuus oli 11 prosenttia, kun se kaikista yhtiöistä oli 16 prosenttia.

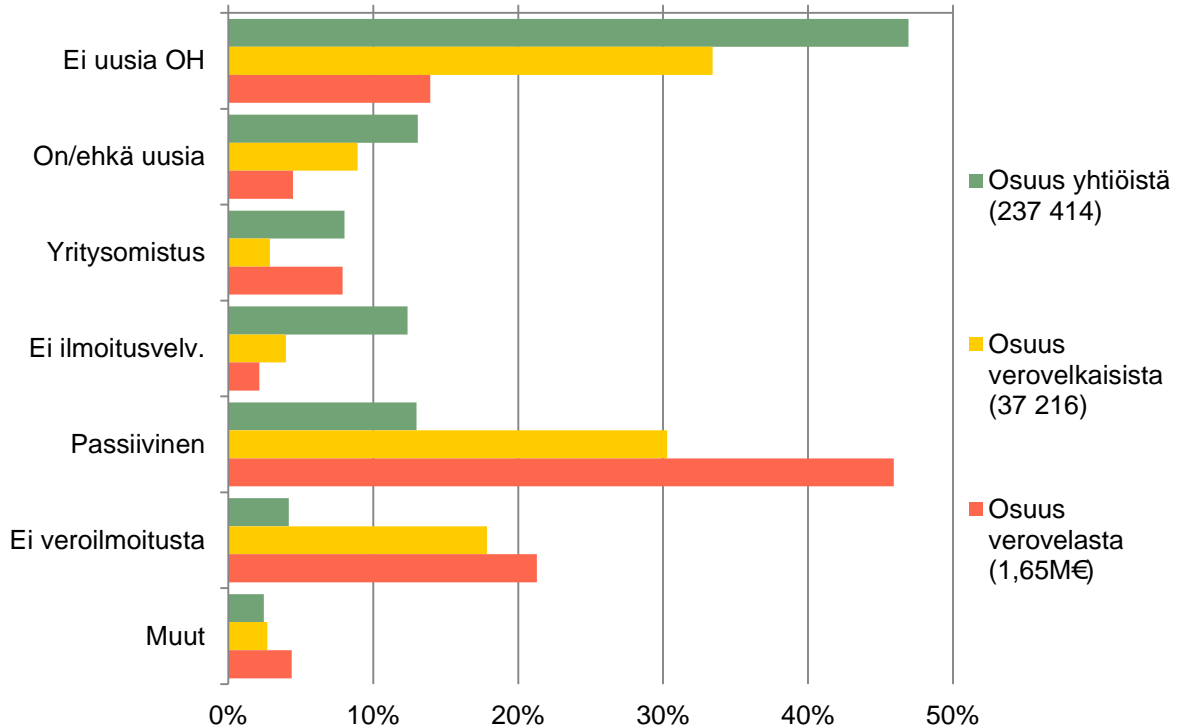
Eniten verovelkaa euroina oli sillä yhtiöiden joukolla (31 %), joista omistajia ei ollut tiedossa. Näillä yhtiöillä oli verovelkaa 1 207 miljoonaa euroa eli 73,3 prosenttia yhtiöiden verovelasta. Näiden yhtiöiden keskimääräinen verovelka oli myös merkittävästi korkeampi kuin yleensä yhtiöillä eli lähes 60 000 euroa (+36 %).

"Ei omistajia" joukon yhtiöt jakautuvat taulukossa neljään alaryhmään: Ei ilmoitusvelvollisuutta, passiivinen, on veroilmoitus ja ei veroilmoitusta. Tästä joukosta merkittävän verovelkariskin muodostivat passiiviset ja ilman veroilmoitusta olevat yhtiöt. Näillä kahdella ryhmällä oli yhteensä 1 107 miljoonaa euroa verovelkaa (756 + 351), mikä on ilman omistajatietoa olevien osakeyhtiöiden verovelasta 92 prosenttia. Lisäksi on vielä kahden prosentin joukko yhtiöitä, jotka ovat antaneet veroilmoituksen, mutta eivät omistajatietoja. Näillä yhtiöillä oli hieman kohonnut verovelkaisten osuus luokasta (19 %) verrattuna kaikkien osakeyhtiöiden osuuteen (16 %). Yhtiöitä, joilla ei ollut ilmoitusvelvollisuutta omistajuudesta, oli 12 prosenttia. Tämän luokan yrityksistä verovelkaisia oli viisi prosenttia ja osuus kaikista verovelkaisista oli neljä prosenttia sekä osuus yhtiöiden verovelasta oli kaksi prosenttia.

"Ei omistajia" joukon verovelat kasaantuivat yhtiöille, jotka olivat joko passiivisia tai eivät olleet antaneet veroilmoitusta. Yhtiöt, joilla ei ollut ilmoitusvelvollisuutta, eivät havainnon perusteella muodostaneet verovelkariskiä.

Kaaviossa 7 on kuvattu verovelan jakautumista omistusluokittain. Vihreällä värillä on kuvattu luokan osuutta osakeyhtiöiden joukosta, keltaisella osuutta verovelkaisista ja punaisella osuutta yhtiöiden verovelasta.

Kaavio 7. Yhtiöiden verovelat vuoden 2012 lopussa yhtiöluokittain (Verohallinto 08/2014)

Kaavio 7 selventää taulukon 7 tilannetta graafisesti eri ryhmien erojen välillä. Kaaviossa esille nousevat passiiviset ja "Ei veroilmoitusta" -osakeyhtiöt punaisella palkilla kuvatulla osuudellaan yhtiöiden verovelasta. Jos omistustieto on tai sitä ei ole velvollisuuskään antaa, on luokan osuus verovelkaisista pienempi kuin luokan osuus kaikista yrityksistä (neljä ylintä luokkaa). Yhtiöiden omistamissa yhtiöissä, jotka ovat kooltaan keskimääräistä suurempia, on kuitenkin keskimääräinen verovelka suuri ja velkaosuus vastaa yritysosuutta.

3.1 VEROVELAT OMISTUSPOHJAN MUKAAN

Verovelkojen jakautumista tutkittiin myös yhtiöiden omistuksen laajuuden mukaan jaoteltuna. Kysymyksenä oli, miten omistus pohjan laajuus vaikuttaa yhtiöiden verovelkaisuuteen.

Taulukko 8. Kaikkien yhtiöiden (237 414) verovelat vuoden 2012 lopussa omistuslaajuuden mukaan (Lähde: Verohallinto 08/2014)

Omistuksen laajuus ja osuus yhtiöistä		Verovelkaisia		Verovelkaa	
		Määrä	Osuus luokasta	milj. €	Keskimäärin €
100 %	Kaikki yhtiöt	37 216	16 %	1 647	44 262
21 %	Yhdellä henkilöllä	6 351	13 %	104	16 410
15 %	Yhdellä suvulla	3 376	9 %	66	19 593
20 %	Eri henkilöillä	5 243	11 %	30	16 947
6 %	Henkilöillä ja yrityksillä	1 387	10 %	208	43 011
7 %	Vain yrityksiä omistajana	726	5 %	31	43 072
31 %	Ei omistajatietoa	20 133	27 %	1 207	59 961
1 %	Ei OY kaupparekisterissä	260	13 %	7	28 550

Verovelan määrää ja osuutta on tarkasteltu taulukossa 8 omistuspohjan mukaan. Kun kaikista yhtiöistä verovelkaisia oli 16 prosenttia, oli yhden henkilön omistuksessa olevista osakeyhtiöistä verovelkaisia 13 prosenttia ja yhden suvun omistuksessa olevista yhdeksän prosenttia. Useamman henkilön omistamista yhtiöistä verovelkaisia oli 11 prosenttia ja henkilöiden sekä yritysten yhdessä omistamista yhtiöistä 10 prosenttia. Pelkästään yritysten omistamista yhtiöistä verovelkaisia oli viisi prosenttia.

Taulukon 8 havainnoissa toistuu sama havainto kuin aikaisemminkin selvityksessä. Ilman omistajatietoa olevat yhtiöt ovat verovelkaisempia kuin yhtiöt, joista omistajatieto on. Verovelat kohdistuvat tässä ryhmässä sekä passiivisiin yhtiöihin että niihin, jotka eivät anna veroilmoitusta ja/tai omistajatietoa, vaikka olisi velvollisuus.

Taulukossa 9 on tarkasteltu verovelkatilanteen muutosta vuosien 2012 ja 2013 välillä verovelkaisten yhtiöiden joukossa.

Taulukko 9. Yhtiöiden verovelkatilanne vuoden 2013 lopussa ja muutos vuoden 2012 loppuun verrattuna yhtiöluokittain (Lähde: Verohallinto 08/2014)

Yhtiöluokitus 2012	Verovelkaisia 12/2013		Verovelka 12/2013	
	Määrä	Muutos	milj. €	Muutos
Kaikki yhtiöt (237 414)	39 363	6 %	1 732	5 %
Ei omistajaorganisaatiohenkilöitä	14 168	14 %	300	31 %
On/voi olla omistaja organisaatiohenkilöitä	3 683	11 %	95	29 %
Ei nimettyjä henkilöitä	1 182	11 %	68	-47 %
Ei omistajia	20 012	-1 %	1 250	4 %
Ei ilmoittamisvelvollisuutta	2 083	41 %	51	45 %
Passiivinen	9 898	-12 %	657	-13 %
On veroilmoitus	753	1 %	73	12 %
Ei veroilmoitusta	7 278	10 %	469	34 %
Ei OY kaupparekisterissä	318	22 %	19	159 %

Verovelkaisia yhtiöitä vuoden 2012 joulukuussa oli 37 216 (16 %) ja yhtiöillä verovelkaa 1 647 miljoonaa euroa. Vuoden 2013 joulukuussa verovelkaisia yhtiöitä oli 39 363 ja verovelan määrä 1 732 miljoonaa euroa. Verovelkaisten osakeyhtiöiden määrä kasvoi vuosien 2012–2013 joulukuun välillä kuusi prosenttia ja verovelan määrä viisi prosenttia. Verovelkaisten yhtiöiden, joissa ei ole omistajaorganisaatiohenkilöitä, lukumäärä lisääntyi 14 prosenttia ja verovelan määrä 31 prosenttia. Verovelkaisten yhtiöiden, joissa on tai voi olla omistajaorganisaatiohenkilöitä, lukumäärä lisääntyi 11 prosenttia ja verovelan määrä 29 prosenttia.

Merkittävimmät muutokset tapahtuivat vuosien 2012 ja 2013 joulukuun välillä yhtiöissä, joilla ei ollut omistajatietojen ilmoittamisvelvollisuutta. Tässä ryhmässä verovelkaisten yhtiöiden lukumäärä lisääntyi 41 prosenttia ja verovelan määrä lisääntyi 45 prosenttia. "Passiivisten" yhtiöiden ryhmässä verovelkaisten määrä laski 12 prosenttia ja verovelan määrä 13 prosenttia. Suurin syy tässä ryhmässä tapahtuneeseen muutokseen on verovelkojen vanheneminen.

Yhtiöissä, joissa ei ole nimettyjä henkilöitä, verovelkaisten lukumäärä lisääntyi 11 prosenttia, mutta verovelat laskivat 47 prosenttia. Ongelmalliseksi havaitussa ryhmässä "Ei omistajia, ei veroilmoitusta" lisääntyi verovelkaisten lukumäärä vuodessa 10 prosenttia ja verovelat 34 prosenttia.

Yhtiöiden kaupparekisteriin merkittyjen organisaatiohenkilöiden verovelka luokkien kesken tarkasteltuna noudatti samaa kaavaa, passiivisissa (toimintansa keskeyttäneet) ja veroilmoituksen antamatta jättäneissä oli suurin osuus verovelkaisia. Luokkakohtaiset yhtiöiden organisaatiohenkilöiden verovelkasummat ovat suuremmat kuin henkilöiden verovelat yhteensä, koska sama henkilö voi olla organisaatiohenkilönä useammassa yhtiössä.

Taulukossa 10 on tarkasteltu verovelan määrän muutosta joulukuusta 2012 joulukuuhun 2013. Tarkastelu on tehty yhtiöiden organisaatiohenkilöiden verovelosta ja muutoksesta vuosina 2012–2013 vastaavalla jaottelulla kuin yhtiöistä taulukossa 8.

Taulukko 10. Yhtiöiden henkilötunnuksella tunnistettujen organisaatiohenkilösuhteiden (505 607) verovelat joulukuussa 2012 ja 2013 (Lähde: Verohallinto 08/2014)

Yhtiöluokitus ja organisaatiohenkilösuhteiden osuus		Verovelkaisia suhteita				Verovelkaa m€		
		12/2012 ja osuus luokasta		12/2013 ja muutos		12/2012	12/2013 ja muutos	
100 %	Yhteensä	64 615	13 %	63 447	-2 %	678	760	12 %
40 %	Ei omistajaorg.henkilöitä	25 618	13 %	25 153	-2 %	138	160	16 %
18 %	On / voi olla omistaja-org.hlö	9 885	11 %	9 502	-4 %	67	72	7 %
13 %	Vain yhtiöomistajia	5 370	8 %	5 102	-5 %	49	55	11 %
17 %	Ei ilmoittamisvelvollisuutta	7 552	9 %	7 882	4 %	66	83	25 %
7 %	Passiivinen	9 955	28 %	9 565	-4 %	252	262	4 %
2 %	Ei om. on veroilmoitus	1 264	13 %	1 238	-2 %	13	16	21 %
3 %	Ei om. ei veroilmoitusta	4 971	37 %	5 005	1 %	93	113	22 %
Vertailun vuoksi verovelat henkilöittäin								
340 955	Henkilöt	40 480	12 %	39 348	-3 %	363	380	5 %

Organisaatiohenkilösuhde = Henkilön ja organisaation suhdepari. Henkilöllä voi olla yksi tai useampi organisaatiohenkilösuhde. Henkilö voi olla useammassa yrityksessä organisaatiohenkilön asemassa. Tämän vuoksi verovelan määrä kertautuu eikä ole absoluuttisena lukuna vertailukelpoinen, mutta aikasarjassa voidaan luotettavasti havainnoida muutosta.

Vuonna 2012 verovelkaisia organisaatiohenkilö-suhdepareja oli 64 615 (13 %). Tällä suhdejoukolla oli vuonna 2012 yhteensä 678 miljoonaa euroa verovelkaa. Vuonna 2013 verovelkaisten suhteiden lukumäärä oli pudonnut kaksi prosenttia 63 447 suhteeseen, mutta vastaavasti verovelan määrä oli kasvanut 12 prosenttia 760 miljoonaan euroon. Yleisenä havaintona taulukosta nähdään, että verovelkaisten suhteiden lukumäärä on pudonnut lähes jokaisessa ryhmässä, mutta verovelan määrä on lisääntynyt kaikissa ryhmissä. Suurimmat verovelan lisäykset organisaatiohenkilöiden yrityssuhteissa ovat yritysten ryhmissä "Ei ilmoittamisvelvollisuutta", "Ei omistajia, on veroilmoitus" ja "Ei omistajia, ei veroilmoitusta".

Taulukon 10 alimmassa sarakkeessa on tutkittu henkilötunnuksella tunnistettujen organisaatiohenkilösuhteissa olleiden yksittäisten henkilöiden lukumäärää ja verovelkaisuutta.

Taulukko 11. Henkilötunnuksella tunnistettujen vastuuhenkilöiden ja omistajien verovelat sekä henkilöiden yritysten verovelat organisaatiohenkilöaseman mukaan vuoden 2012 lopussa (Lähde: Verohallinto 08/2014)

Henkilöiden (340 955) asema ja osuus kaikista henkilöistä		Verovelkaisia			Yritysverovelkaisia		
		Määrä ja osuus luokasta	keskim. €	Määrä ja osuus luokasta	keskim. €		
100 %	Kaikki	40 480	12 %	8 954	51 597	15 %	46 472
34 %	Vain kaupparekisterissä	15 298	13 %	15 353	21 098	18 %	60 232
50 %	Kaupparekisterissä ja omistajana	21 226	13 %	5 232	25 272	14 %	41 365
28 %	Yksi organisaatiohenkilöpari	11 086	11 %	3 881	9 490	10 %	13 444
16 %	OH-parina ja OH-lisänä	7 935	15 %	5 863	12 414	21 %	60 153
6 %	Määrittelemätön KR+OM	2 205	12 %	9 758	3 368	17 %	55 932
17 %	Vain omistajana	3 956	7 %	4 177	5 227	9 %	23 435

Yritysverovelkainen = henkilö, jonka yhtiö tai yhtiöt ovat verovelkaisia

Yksi organisaatiohenkilöpari = henkilö on vastuussa ja omistajana vain yhdessä ja samassa yrityksessä

<i>OH-parina ja OH-lisänä =</i>	<i>henkilö on useammassa yrityksessä, joissakin vastuussa ja yli 10 % omistajana, joissain vain vastuussa tai yli 10 % omistajana</i>
<i>Määrittelemätön KR+OM =</i>	<i>henkilö on useammassa yrityksessä sekä vastuussa että omistajana erilaisissa rooliyhdistelmissä, joita ei voi määritellä yhteisellä nimittäjällä</i>
<i>Vain omistajana =</i>	<i>henkilö on omistajana eikä vastuuasemassa missään yrityksessä</i>

Verovelkaisia organisaatiohenkilöitä oli 40 480 (12 %) ja henkilöillä oli verovelkaa 363 miljoonaa euroa. Organisaatiohenkilöiden oman verovelan keskiarvo oli noin 9 000 euroa. **Verovelkaisista henkilöistä 41 prosentilla oli verovelkaisia yhtiöitä ja verovelattomista 12 prosentilla.** Henkilöistä, joiden yhtiöillä oli verovelkaa, 34 prosenttia oli itse verovelkaisia. Vastaavasti henkilöt, joiden yhtiöillä ei ollut verovelkaa, oli yhdeksän prosenttia itse verovelkaisia. Mitä suurempi henkilön verovelka, sen yleisemmin myös hänen yhtiöllä oli verovelkaa, kuten seuraavasta taulukosta 12 ilmenee. Tilanne oli sama verovelkaisten yritysten suhteen.

Henkilöt, jotka ovat vain yhdessä yhtiössä vastuuasemassa ja omistajana, ovat verovelan keskiarvolla mitattuna (3 900 euroa) vähän verovelkaantuneita. Samoin heidän yrityksensä verovelan keskiarvo on alhaisin, noin 13 500 euroa.

Yritysverovelkaisissa on tarkasteltu organisaatiohenkilöitä, joiden yhdellä tai useammalla yhtiöllä on verovelkaa. Tällaisia henkilöitä oli 51 597, joka on 15 prosenttia kaupparekisterin organisaatiohenkilöiden määrästä. Verovelan määrän ja henkilöiden verovelan riippuvuus toisistaan korostuu taulukon 11 ryhmässä "Määrittelemätön KR+OM", jossa henkilö on organisaatiohenkilöasemassa useammassa yhtiössä ja henkilöillä on myös omistuksia yhdessä tai useammassa yhtiössä. Havainto näyttäisi tukevan käsitystä, että yritysytteyksien määrä lisää henkilökohtaista ja yritysten verovelkariskiä.

Vain omistajan asemassa olevat henkilöt olivat suhteellisesti harvemmin itse verovelkaisia ja heillä oli vähemmän velkaisia yrityksiä. Lisäksi heidän verovelkansa olivat keskiarvoltaan pieniä muihin ryhmiin verrattuna. Yhdessä yrityksessä vastuuasemassa olevat organisaatiohenkilöt ja yhden yrityksen omistajat erottuivat aineistosta pienellä verovelan määrällä.

Taulukko 12. Henkilöiden verovelkaisuuden ja yhtiöiden verovelkaisuuden keskinäisriippuvuus organisaatiohenkilöaseman mukaan vuoden 2012 lopussa (Lähde: Verohallinto 08/2014)

Henkilön verovelka	Yhtiö(i)illä verovelkaa	Vain kaupparekisterissä	Yksi organisaatiohenkilöpari	OH-parina ja OH-lisänä	Määrittelemätön KR+OM	Vain omistajana
Kaikki	15 %	18 %	10 %	23 %	18 %	9 %
Ei ole	12 %	13 %	7 %	19 %	15 %	8 %
1–1000€	31 %	38 %	22 %	42 %	34 %	18 %
1–5 t€	45 %	55 %	33 %	52 %	48 %	23 %
5–10 t€	54 %	62 %	40 %	60 %	56 %	25 %
10–20 t€	61 %	68 %	46 %	64 %	69 %	33 %
20–50 t€	65 %	71 %	50 %	65 %	65 %	40 %
50–100 t€	70 %	75 %	57 %	70 %	71 %	40 %
100–500 t€	74 %	79 %	57 %	69 %	71 %	42 %
>500 t€	83 %	86 %	-	67 %	60 %	-

Kaikista organisaatiohenkilöistä 15 prosentilla oli yrityksessään verovelkaa. Kun organisaatiohenkilösuhde oli merkittynä vain kaupparekisteriin, oli yritysverovelkaisia henkilöitä 18 prosenttia. Tapauksissa, joissa henkilöillä oli vain yksi yritysytteys, oli verovelkaisten yritysten määrä 10 prosenttia. Kun henkilö oli organisaatiohenkilöparina ja muussa yhtiössä lisähenkilönä ilman vastuuasemaa, oli verovelkaisia yhtiöitä 23 prosentilla. Tapauksissa, joissa kaupparekisterihenkilösuhde ja omistajuus olivat määrittelemättömiä, oli 18 prosentilla verovelkaisia yhtiöitä. Milloin henkilö oli vain omistajana, oli yhdeksän prosenttia yrityksistä verovelkaisia ja milloin henkilöillä ei ollut verovelkaa, oli kahdeksalla prosentilla verovelkaisia yrityksiä.

Verovelkaisia yhtiöitä oli 12 prosentilla verovelattomista henkilöistä. Kun henkilöllä oli verovelkaa, olivat heidän yhtiönsä vähintään 31 prosentin todennäköisyydellä verovelkaisia. Henkilön verovelan määrän kasvaessa kasvoi myös yhtiön verovelkaisuuden todennäköisyys.

Kun henkilöllä oli verovelkaa alle 1 000 euroa, oli henkilön yhtiöllä 31 prosentissa tapauksia verovelkaa. Jos henkilöllä oli esimerkiksi verovelkaa yli 500 000 euroa, oli yhtiön verovelkaisuuden todennäköisyys 83 prosenttia. Vain omistajana olleet ja yhden yrityksen henkilöt erottuvat tässäkin, oman verovelan kasvun myötä yhtiöverovelan todennäköisyys kasvoi hitaammin.

Yhtiöt, joilla ei ollut veroilmoitusta, olivat kuitenkin suhteellisesti useimmin toimintakaarensa lopussa. Sekä kaupparekisterin että Verohallinnon tiedoissa 18 prosenttia yhtiöistä oli lakannut toimimasta vuosina 2012–2013. Veroilmoituksen jättäneistä, mutta omistajia ilmoittamattomista, lakanneita oli kahdeksan prosenttia. Yritysten omistamista yhtiöistä oli myös lakannut keskimääräistä suurempi osuus, mutta näillä syy oli pääsääntöisesti jakautuminen tai yhdistyminen. Kahdella muulla ryhmällä syy oli yleisimmin konkurssi, kaupparekisteristä poisto laiminlyönnin vuoksi tai selvitystilamenettely. Kaupparekisteripoiston aiheuttaja oli lähes yksinomaan (99,8 %) varojen puutteessa rauennut konkurssi.

3.2 HENKILÖIDEN VEROVELAT KANSALAI SUUDEN MUKAAN

Organisaatiohenkilöiden verovelkoja on tutkittu taulukossa 13 kaupparekisteriin merkityn kansalaisuustiedon perusteella. Taulukossa on tutkittu verovelkaisten vastuuhenkilöiden lukumäärää, verovelan määrää ja heidän yritysytöksistä syntyneen yhtiöverovelan määrää. Lisäksi tutkittiin verovelkaisin toimiala ja suurin toimiala kansallisuuden mukaan.

Taulukko 13. Kaikkien henkilöiden verovelat kaupparekisterikansalaisuuden mukaan, kansalaisia vähintään 50 (Lähde: Verohallinto 08/2014)

Kansalaisuus	Yhteensä	Verovelkaiset		Yhtiöverovelkaa		Suurin verovelkatoimiala	Suurin toimiala
		Osuus	Keskim. €	Osuus	Keskim. €		
Kaikki	340 955	12 %	8 954	15 %	46 472		
Turkki	199	31 %	16 509	39 %	30 908	Kauppa 36%	Ravintola 64%
Puola	56	29 %	7 154	32 %	84 152	Rakennus 65%	Rakennus 30%
Norja	61	21 %	12 567	26 %	17 843	Ammatill. 46%	Kauppa 27%
Viro	1 702	21 %	23 244	39 %	72 017	Rakennus 23%	Rakennus 50%
Intia	112	19 %	9 775	24 %	15 893	Ammatill. 32%	Ravintola 42%
Thaimaa	108	16 %	9 874	31 %	15 074	Kauppa 21%	Ravintola 38%
...
Suomi	276 599	13 %	9 160	15 %	48 929	-	-
...
Espanja	55	9 %	1 690	18 %	16 793	-	Ammatill. 29%
Japani	53	4 %	4 922	13 %	62 344	-	Kauppa 21%
Vain omistajana, ei kaupparekisterissä							
Ei kansal	57 242	7 %	4 177	9 %	23 435	-	-

Suurin verovelkatoimiala = verovelkaisten organisaatiohenkilöiden osuus toimialan kaikista organisaatiohenkilöistä

Suurin toimiala = toimialan organisaatiohenkilöiden osuus kaikista organisaatiohenkilöistä

Yhtiöverovelka = henkilön organisaatiohenkilöiden yritysten verovelkojen summa

Suomalaisista vastuuhenkilöistä verovelkaisia on 13 prosenttia ja keskimääräinen verovelka on 9 160 euroa. Yhtiöverovelkaa suomalaisista vastuuhenkilöistä on 15 prosentilla, keskimääräinen 48 900 euroa. Arvioitaessa verovelkariskiä kansalaisuuden mukaan muodostaa suurimman riskiryhmän virolaiset niin lukumäärän kuin verovelkojen määrän perusteella. Verovelkaisia Viron kansalaisia oli organisaatiohenkilöissä 1 702 eli 21 prosenttia joukosta ja heidän keskimääräinen henkilökohtainen verovelka oli 23 200 euroa. Yhtiöverovelkaa oli 39

prosentilla ja verovelan keskiarvo oli 72 000 euroa. Virolaisista yhtiöistä 50 prosenttia oli rekisteröity rakennusalalle.

Toisen riskiryhmän muodostivat Turkin kansalaiset, joita oli 199 ja joista 31 prosentilla oli henkilökohtaista verovelkaa. Henkilökohtaisen verovelan keskiarvo oli 16 500 euroa. Yhtiöverovelkaa oli 39 prosentilla henkilöistä ja sen keskiarvo oli lähes 31 000 euroa. Turkin kansalaisille rekisteröidyissä yhtiöissä suurin verovelkatoimiala oli kauppa, jossa yrityksistä oli 36 prosenttia verovelkaisia. Verovelkaisten henkilöiden yrityksistä 64 prosenttia oli rekisteröity ravintola-alalle.

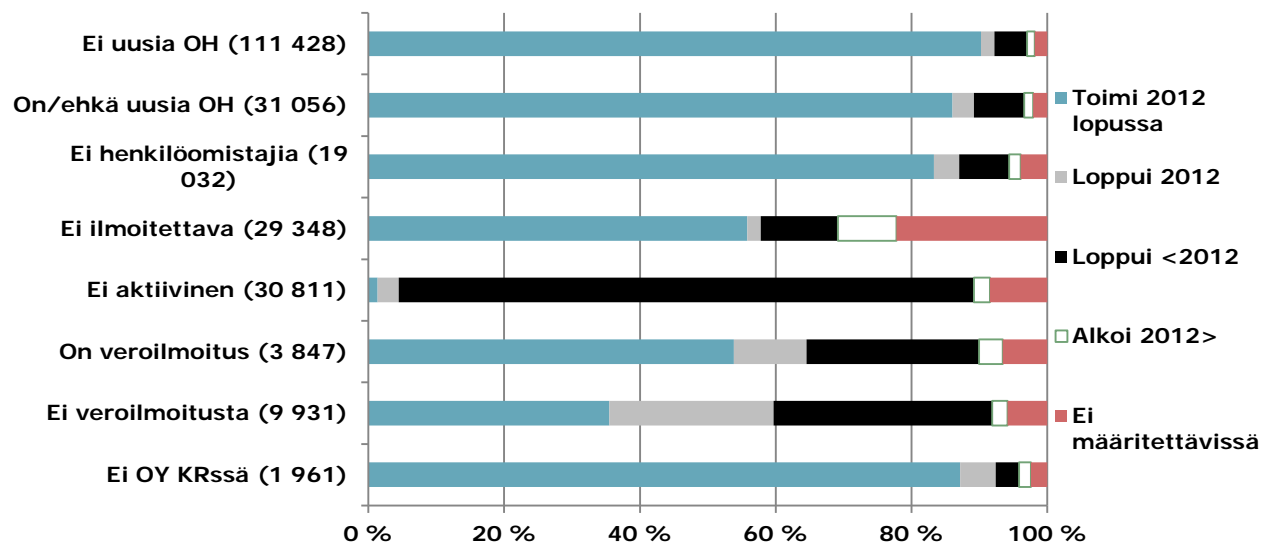
Henkilöt, jotka olivat aineistossa vain omistajina, olivat keskimääräistä harvemmin verovelkaisia ja heidän oma ja yhtiön verovelan määrä oli keskimääräistä pienempi.

3.3 YHTIÖIDEN TOIMINNAN AKTIIVISUUS

Yhtiöiden toiminnan aktiivisuutta¹⁸ on selvitetty Verohallinnon rekisteritietojen avulla. Yhtiöiden toiminnan tarkastelussa havaittiin, että Verohallinnon rekistereissä on paljon toimintansa lopettaneita tai lopettamassa olleita yhtiöitä. Yhtiön aktiivisuuden määrittelyssä on käytetty arvonlisävero-, ennakkoperintä- ja työnantajarekistereitä sekä tietoa koko toiminnan loppumisesta. Tieto toiminnan loppumisesta Verohallinnon tiedoissa ei tarkoita kaupparekisteristä poistoa. Ennen vuotta 2012 lopettaneita oli 18 prosenttia, vuonna 2012 lopettaneita oli neljä prosenttia ja vuoden 2012 lopussa toimineita oli 70 prosenttia sekä 2012 jälkeen aloittaneita kaksi prosenttia. Kokonaan vailla verotuskausia oli kuusi prosenttia yhtiöistä. Yritysluokkien tarkastelu aktiivisuuden mukaan on seuraavassa kaaviossa 8.

Kaaviossa 8 on jaoteltu yritysten tiedot sillä perusteella, onko omistajaorganisaatiohenkilöitä, ehkä on omistajaorganisaatiohenkilöitä, ei henkilöomistajia, ei ilmoitusvelvollisuutta, passiivinen, on veroilmoitus, ei veroilmoitusta ja ei kaupparekisterissä osakeyhtiönä.

Kaavio 8. Yritysten toimivuus yritysluokittain 2012 lopussa (Lähde: Verohallinto 08/2014)

Ei määritettävissä = Yhtiöistä ei ole verotuskausitietoja lainkaan. Enimmäkseen kiinteistöjen hallinnan (59 %) ja rahoituksen ja vakuutuksen (18 %) toimialalla.

¹⁸ Aktiivinen yhtiö on tosiasiallisesti toimiva Verohallinnon rekistereissä ja antaa lakisääteiset ilmoituksensa ajallaan sekä toimittaa tilitykset veroista.

3.4 KONKURSSIHAVAINNOT

Taulukko 14. Kaikkien yhtiöiden (237 414) konkurssimenettelyt 2012–08/2014
(Lähde: Verohallinto 08/2014)

Osuus yrityk- sistä	Konkurssimenettelyssä 2012– 08/2014 (7 615 yhtiötä) olleita yritysluokassa		Konkurssimenettelyssä olleista		
			Lakannut konkurssiin	Lakannut poistoon	Kaupparekis- terissä 08/2014
100 %	Yhteensä	3,2 %	13 %	26 %	61 %
47 %	Ei omistajaorg.henkilöitä	2,0 %	4 %	14 %	82 %
13 %	On / voi olla omistaja- org.hlö	2,2 %	6 %	17 %	76 %
8 %	Vain yhtiöomistajia	1,3 %	3 %	7 %	89 %
12 %	Ei ilmoittamisvelvollisuutta	1,0 %	11 %	10 %	78 %
13 %	Passiivinen	3,8 %	36 %	27 %	37 %
2 %	Ei om. , on veroilmoitus	9,3 %	24 %	17 %	59 %
4 %	Ei om. , ei veroilmoitusta	25,8 %	11 %	43 %	46 %
1 %	Ei kohdejoukossa	3,8 %			

Lakannut poistoon = OYL 20:4 § nojalla poistettu kaupparekisteristä (ei hallitusta, ei tilinpäätöstä, rauennut konkurssi)

Ei kohdejoukossa = Ei yhtiömuoto OY kaupparekisterissä

Tiedot konkurssista noudattavat samaa jakaumaa, ryhmillä "Passiivinen" ja "Ei omistajia". "Ei veroilmoitusta" -ryhmästä 26 prosenttia on ollut konkurssimenettelyssä ajalla 2012–08/2014 aikana. Näistä 43 prosenttia on lopulta poistettu kaupparekisteristä varojen puutteessa rauenneen konkurssin vuoksi ja 11 prosenttia lakannut konkurssin myötä.

Konkurssimenettelyssä oli 7 615 yhtiötä (3,2 %) ajalla 2012–08/2014. Konkurssiin ajautuneista yhtiöistä 13 prosenttia on lakannut konkurssiin ja 26 prosenttia poistoon kaupparekisteristä. Poistettujen konkurssit olivat rauenneet varojen puutteessa seitsemää yhtiötä lukuun ottamatta. "Ei kohdejoukossa" -luokan kaupparekisteritiedot eivät ole vertailukelpoisia, koska neljäsosa yrityksistä ei ollut ollut merkittynä rekisteriin.

Yhtiöt, joissa ei ollut omistajaorganisaatiohenkilöitä, oli kaksi prosenttia joutunut tarkastelujakson aikana konkurssimenettelyn piiriin. Näistä yhtiöistä oli lakannut neljä prosenttia konkurssiin ja 14 prosenttia poistettu rekisteristä.

Konkurssimenettelyssä olleista yhtiöistä, joissa oli omistajaorganisaatiohenkilöitä, oli konkurssiriski alhaisempi kuin joukon kaikissa osakeyhtiöissä, mutta hieman korkeampi kuin yhtiöissä, joissa ei ollut omistajaorganisaatiohenkilöitä.

Konkurssihavaintojen tarkastelussa koko joukon havainnoista riskiryhmiksi osoittautuvat joko passiiviset yritykset, yritykset, joilla ei ole omistajia, mutta veroilmoitus on annettu, sekä yritykset, joilla ei ole omistajatietoja eikä annettua veroilmoitusta.

4 YHTEENVETO

Yrityksen organisaatiohenkilöpiirin muodostavat kaupparekisteriin merkityt vastuuhenkilöt sekä merkittävät omistajat. Tässä selvityksessä on tutkittu osakeyhtiöiden omistustietoja. Selvityksessä on tutkittu, poikkeavatko osakeyhtiössä pelkästään omistuksen perusteella organisaatiohenkilöasemassa olevat henkilöt ja näiden omistamat yritykset harmaan talouden riskeiltään muista organisaatiohenkilöistä ja näiden yrityksistä.

Omistajaorganisaatiohenkilöt ja omistaminen

Kaikkiaan 42 402 henkilöllä oli pelkästään yli 10 prosentin omistus yksin ja/tai yhdessä lähipiirinsä kanssa. Kyseisillä henkilöillä ei ollut kaupparekisteriin merkittyä vastuuasemaa. Kahdeksan kymmenestä näistä omistajaorganisaatiohenkilöstä omisti vähemmän kuin puolet yrityksen osakkeista, kun kaupparekisteriin vastuuasemaan merkittyjen henkilöiden vastaava osuus oli reilu kolmannes.

Omistajansa ilmoittaneista osakeyhtiöistä 69 prosentilla ei ollut omistajaorganisaatiohenkilöitä. Omistajaorganisaatiohenkilöitä oli noin 19 prosentissa yhtiöistä.

Omistajatiedon ilmoittaneista yhtiöistä 40 prosenttia oli yhden henkilön omistuksessa. Vastavasti yhden suvun omistuksessa oli 18 prosenttia yhtiöistä. Omistus jakautui useamman henkilön kesken 23 prosentissa yhtiöistä. Henkilöiden ja yritysten yhdessä omistamia yhtiöitä oli kuusi prosenttia. Vain yritysten omistamia yhtiöitä oli 12 prosenttia.

Omistajatietojen ilmoittaminen

Omistuksien osakemäärät olivat kattavasti ilmoitettuja Verohallinnolle. Ilmoitettujen osakkeiden yhteislukumäärä oli 84 prosentissa tapauksia vastasi yhtiön kaupparekisteriin merkittyjen osakkeiden lukumäärää eli omistus oli täsmällisesti tiedossa tilinpäätöshetkeltä.

Kohdejoukon yhtiöiden yhtiömuoto oli kaupparekisterissä osakeyhtiö. Aineiston kaikista kaupparekisteriin merkityistä yhtiöistä (235 453) Verohallinnolla oli omistustieto 161 516 yhtiölle (69 %). Omistajatieto puuttui 73 937 yhtiöstä. Omistajien ilmoittamisvelvollisuutta ei ollut 29 348 yhtiöllä (12 %). Ilman omistajatietoa oli 44 548 osakeyhtiötä, joista toimimattomia oli 30 811 ja ilmoitusvelvollisuutensa laiminlyöneitä 13 939.

Verovelkariski

Selvityksessä tutkittu 42 402 omistajaorganisaatiohenkilön joukko oli suhteellisesti harvemmin itse verovelkainen ja heillä oli vähemmän velkaisia yrityksiä kuin muilla ryhmillä. Eniten verovelkaa euroina oli sillä yhtiöiden joukolla (31 %), joista omistajia ei ollut tiedossa. Näillä yhtiöillä oli verovelkaa 1 207 miljoonaa euroa eli 73,3 prosenttia yhtiöiden verovelasta. Näiden yhtiöiden keskimääräinen verovelka oli myös merkittävästi korkeampi kuin yleensä yhtiöillä eli lähes 60 000 euroa (+36 %).

"Ei omistajia" -joukon yhtiöt jakautuvat neljään alaryhmään: "Ei ilmoitusvelvollisuutta", "passiivinen", "on veroilmoitus" ja "ei veroilmoitusta". Tästä joukosta merkittävän verovelkariskin muodostivat ryhmät "passiivinen" ja "ei veroilmoitusta". Näillä kahdella ryhmällä oli yhteensä 1 107 miljoonaa euroa verovelkaa, mikä on ilman omistajatietoa olevien osakeyhtiöiden verovelasta 92 prosenttia.

Verovelka seuraa organisaatiohenkilöä

Verovelka seuraa organisaatiohenkilöä. Kun henkilöllä oli verovelan määrä alle 1 000 euroa, oli henkilön yhtiöllä 35 prosentissa tapauksia verovelkaa. Henkilön verovelan määrän kasvaessa kasvoi myös henkilön yhtiön verovelkaisuuden todennäköisyys suorassa riippuvuussuhteessa. Esimerkiksi, jos henkilöllä oli verovelkaa yli 500 000 euroa, oli henkilön yhtiön verovelkaisuuden todennäköisyys 83 prosenttia.

Sama riippuvuussuhde verovelkaan oli havaittavissa yhtiön verovelan ja henkilön välillä. Jos yhtiöllä oli verovelkaa, niin vastuuhenkilön verovelkaisuuden todennäköisyys kasvoi verove-

lan määrän kasvaessa. Esimerkiksi, kun yhtiöllä oli verovelkaa yli 500 000 euroa, oli vastuuhenkilöllä verovelkaa 53 prosentin todennäköisyydellä.

Konkurssiriski

Konkurssihavaintojen tarkastelussa koko joukon havainnoista poikkeaviksi ryhmiksi osoitetaan joko passiiviset yritykset ja yritykset, joilla ei ollut omistajia, mutta veroilmoitus oli annettu, sekä yritykset, joilla ei ole omistajatietoja eikä annettua veroilmoitusta.

